

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ

УТВЪРЖДАВАМ: (П)

МИНИСТЪР НА
ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ

ДЕСИСЛАВА ТАНЕВА

***НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПОДПОМАГАНЕ
НА ЛОЗАРО-ВИНАРСКИЯ СЕКТОР НА БЪЛГАРИЯ
ЗА ПЕРИОДА 2019 – 2023 ГОДИНА***

Основание за представяне: Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 922/72, (ЕИО) № 234/79, (ЕО) № 1037/2001 и (ЕО) № 1234/2007, Делегиран регламент (ЕС)2016/1149 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на националните програми за подпомагане в лозаро-винарския сектор и Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/1150 на Комисията от 15 април 2016 година за определяне на правила за прилагането на Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на националните програми за подпомагане в лозаро-винарския сектор

ОБЩА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПАЗАРА НА ВИНО

Представяне на Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор в България за периода 2019-2023 година

Финансови години: 2019-2023 г.

Държава членка: България

Дата на уведомяването: 1 март 2020 г.

Ревизия №:1.1

Ако са поискани изменения от Комисията/изменения от държавата членка

А. Описание на предложените мерки, както и техните количествени цели

1. а) Информирание в държавите членки съгласно чл.45, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕС) №1308/2013

Въведено в програмата за подпомагане: не

б) популяризиране на пазарите на трети държави съгласно чл. 45, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) №1308/2013

Въведено в програмата за подпомагане: да

Описание на предложените мерки:

і) предложена стратегия и количествени цели

Основна цел на мярка „Популяризиране в трети държави“ е повишаване на конкурентоспособността и износа на качествени (със ЗНП, ЗГУ и сортови) и биологични български вина на пазарите на трети страни. Мярката обхваща дейности за информирание и популяризиране на качествени вина с цел повишаване на търсенето на целевите пазари. Мярката е приложима за вина със защитено наименование за произход (ЗНП), защитено географско указание (ЗГУ), сортови вина без ЗГУ/ЗНП и сертифицирани биологични вина.

Количествени цели и индикатори за тяхното оценяване

Стратегията, насочена към популяризирането на вина със ЗНП, ЗГУ и сортови вина без ЗНП и ЗГУ в трети страни включва дейности, насочени към:

1. Повишаване на разпознаваемостта и престижа на българските вина със ЗНП/ЗГУ, на сортовите вина без ЗНП/ЗГУ, включително и на вина, произведени по метода на биологично производство, което да доведе до засилване на интереса към тях, от страна на потребителите в трети страни. Чрез провеждането на информационни дейности на избраните пазари и участието в международни специализирани изложения ще се повиши както информираността на потребителите за българските вина, така и тяхната популярност. Това от своя страна ще позволи разширяването на пазарните позиции на българските вина.

- С оглед постигането на тази цел се предвижда договориране на поне 6 проекта по мярката за целия програмен период.

2. Увеличаване на износа към трети страни в количествено и стойностно изражение на вина със ЗНП/ЗГУ, на сортовете вина без ЗНП/ЗГУ и на вина, произведени по метода на биологично производство на пазарите на трети страни. Чрез осъществяването на дейности за популяризиране на вината ще бъде повишен интереса и търсенето на местните потребители и ще бъде повишен обема на износа за тези страни. Тъй като мярката е приложима за качествени вина, ще се повиши и средната стойност на износа за трети страни.

- Осигуряване на ръст от поне 10% в количеството на изнасяно вино със ЗНП/ЗГУ и сортови вина без ЗНП/ЗГУ за трети страни в края на програмния период 2019-2023 (в хектолитри) спрямо средният обем на износа на същите вина през предходния период;
- Осигуряване на ръст от поне 10% в стойността на изнасяно вино със ЗНП/ЗГУ и сортови вина без ЗНП/ЗГУ за трети страни в края на програмния период 2019-2023 спрямо средната стойност на износа на същите вина през предходния период.

3. Увеличаване на участието в схемата на нови бенефициери. С приоритет ще бъдат подпомагани проекти на нови бенефициери, по мярката за „Популяризиране в трети страни“.

- Осигуряване на най-малко 1 нов бенефициер, който не е получавал подпомагане по предходните програми за подпомагане.

4. Отваряне на пазари в нови трети държави. С приоритет ще бъдат подпомагани операции, насочени към целеви страни, различни от държавите, обхванати от мярката по предходните програми. Информация за одобрените проекти и страните, обхванати от тях ще бъде представяна на уеб-сайта на ДФ „Земеделие“.

- Най-малко 3 нови целеви страни, обхванати от дейности по мярката през програмния период.

Определянето на целеви пазари, за прилагане на мярката, се базира на няколко основни фактора: 1) размер на вноса – в количествено и стойностно изражение, на вина в страни, извън ЕС; 2) съществуващи и традиционни търговски връзки за внос на българско вино; 3) темп на развитие и потенциал на пазарите на третите страни; 4) интерес от страна на българските винопроизводители. За целеви трети страни са определени: Китай, Япония, Хонг Конг, Тайван, Сингапур, Виетнам, Тайланд, Малайзия, Алжир, Русия, Беларус, САЩ, Канада, Мексико и Бразилия.

С оглед постигане в максимална степен на тези стратегически цели се предвижда насърчаването на проекти, в обхвата на които попада повече от един целеви пазар. За да бъдат достигнати максимален брой потребители от целевите пазари на трети страни, ще се оценяват

дейности, свързани с предоставяне на възможно по-пълна информация за предимствата на българските вина със ЗНП/ЗГУ и сортови вина без ЗНП/ЗГУ и вина произведени, чрез метода на биологично производство. Целта е достигане на възможно повече релевантна информация до по-голям брой потенциални потребители, което е важно условие за разширяване на пазарния обхват.

От значение ще бъде пазарния дял от произведените вина на кандидата с ЗНП/ЗГУ и сортови вина без ЗНП/ЗГУ спрямо общото производство за страната на ЗНП/ЗГУ и сортови вина без ЗНП/ЗГУ. За проекти, които кандидатстват и за държавна помощ, пазарният дял представлява произведените вина на кандидата с ЗНП/ЗГУ спрямо общото производство за страната на вина със ЗНП/ЗГУ. Изискването за пазарен дял няма да се прилага за кандидати – търговски дружества. Търговските дружества ще доказват основен дял от приходите на фирмата от дейност в лозаро-винарския сектор.

Очаква се този подход да повлияе положително върху възможността за получаване на "търговски отговор" т.е. реални резултати от проекта, рефлектиращи в определен брой нови заявки, нови договори с нови търговски партньори. Мярката ще се счита за успешна, ако в резултат от нейното прилагане се увеличи износа над достигнатите нива (в количествено и/или стойностно изражение) на български вина със ЗНП/ЗГУ и сортови вина без ЗНП/ЗГУ към трети страни. Мярката, също така, ще се счита за успешно изпълнена, ако бъдат изпълнени най-малко 3 проекта, обхващащи част от пазарите, които са посочени като цели.

ii) бенефициери:

- търговски дружества, работещи основно в лозаро-винарския сектор;
- професионални организации, работещи основно в лозаро-винарския сектор;
- организации на винопроизводители и асоциации на организации на винопроизводители, признати съгласно изискванията на Регламент (ЕС)№ 1308/2013;
- междупрофесионални организации;
- държавни органи и институции, чиято дейност е свързана с насърчаване на бизнеса, когато не са единствени бенефициери на помощта.

iii) процедура за кандидатстване:

Периодите за подаване на заявления за предоставяне на финансова помощ по мярката се определят със заповед на изпълнителния директор на Държавен фонд „Земеделие“, която се публикува на електронната страница на ДФЗ, в срок най-малко 30 дни преди началото на съответния период.

Подборът на проекти се провежда съгласно Регламент (ЕО) № 1308/2013 на Съвета и Регламент за изпълнение (ЕО) № 1150/2016 на Комисията от 15 април 2016 година и

националното законодателство, в съответствие с Насоките за прилагането на националните програми за подпомагане в лозаро-винарския сектор на Генерална дирекция „Земеделие и развитие на селските райони“ към Европейската комисия, при прилагане на следната процедура:

1. Кандидатите за финансово подпомагане подават заявление за предоставяне на финансова помощ, към което се прилагат изискуеми, съгласно националното законодателство, документи.
2. Извършва се административна проверка за наличие и редовност на всички изискуеми приложения към заявлението за финансово подпомагане. При установяване на нередовност и/или непълнота на документите на кандидата за финансово подпомагане се предоставя срок от 10 работни дни от получаване на уведомлението за отстраняването им. Ако кандидатът не отстрани нередовностите и/или непълнотите в срок, заявлението за подпомагане се отхвърля със заповед на изпълнителния директор, която се съобщава и може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.
3. Изпълнителна агенция по лозата и виното (ИАЛВ) изпраща служебно на ДФЗ информация за количествата налични, произведени и изнесени вина със ЗНП/ЗГУ и сортови вина без ЗНП/ЗГУ.
4. Проверява се съответствието на проекта с изискванията на националното законодателство при прилагане на критериите за допустимост, съгласно чл.10 от Делегиран регламент (ЕС) 2016/1149 на Комисията.
5. Заявленията за предоставяне на финансова помощ се оценяват въз основа на критериите за приоритет (ранкинг), като се класират в низходящ ред според получените при оценката точки, до размера на определения за съответния прием бюджет, за което се изготвя списък.
6. В срок до **90 дни** от последния ден на приема за подаване на заявление за предоставяне на финансова помощ изпълнителният директор на ДФЗ с мотивирана писмена заповед одобрява или отхвърля заявлението за подпомагане.
7. Ползвателят на финансовата помощ може да подаде обосновано искане за промяна на договора с ДФЗ не по-късно от 3 месеца преди изтичане на неговия срок. Към искането се прибавят доказателства, необходими за преценка на неговата основателност. Ползвателят на финансова помощ може да поиска изменение на договора само веднъж на полугодие от съответния период, но не повече от две изменения на период. Не се допуска изменение и/или допълнение на договора, което засяга основната цел на дейността и/или променя дейностите, с което се нарушава първоначалната стратегия на

промоционалния проект; не води до увеличаване на стойността на договорената финансова помощ; пренасочва бюджет от поддейност в поддейност и от действие в действие; води до завишаване на единичните цени; води до промяна на бюджета по дейности и периоди; води до замяна на поддейност с поддейност и действие с действие. Искането на такъв вид промени е обект на допълнително споразумение към сключения договор за предоставяне на финансова помощ. Всички допълнителни или по-високи разходи, възникнали в резултат на изпълнение на операцията, различни от одобрените от ДФЗ разходи не следва да бъдат обхванати от финансирането и са отговорност на бенефициера.

8. Разрешава се извършване на несъществени промени след предварително одобрение от страна на ДФЗ в рамките на подпомаганите действия, като извършените промени не се различават съществено от вече одобрените за изпълнение действия и дейности, като замяна на промоционални материали с други от същия тип или подобна стойност (напр. тирбушон със стикер, тениски с престилки ...); замяната или промяната на средствата за разпространение (телевизионни канали, списания); включване на материали и средства от същия тип, които не са били първоначално предвидени; промяната на мястото на събитието в рамките на същия район. Тези промени не трябва да променят стратегията на проекта за промоция, както и одобрения бюджет. В тези случаи бенефициерите следва да представят исканията си за несъществени промени на ДФЗ в срок до 15 дни преди изпълнението на засегнатата операция и при всички случаи преди подаването на заявлението за плащане. Тези промени са различни от посочените в т. 7 и същите не са обект на допълнително споразумение към договор за предоставяне на финансова помощ.

iv) критерии за допустимост:

Финансово подпомагане по мярката е допустимо при спазване на всички изисквания на чл. 10 от Делегиран регламент (ЕС) 2016/1149 на Комисията:

1. операциите и свързаните с тях действия са ясно определени, като са описани дейностите по популяризиране и са включени очакваните разходи;
2. има гаранции, че предложените разходи на операцията не превишават обичайните пазарни цени;
3. има гаранции, че бенефициерите имат достъп до достатъчен технически капацитет, за да се справят със специфичните ограничения в търговията с трети държави, и имат достатъчни ресурси за гарантиране на възможно най-ефективно изпълнение на мярката;

4. бенефициерите са представили доказателства за наличието на достатъчно продукти в качествено и количествено отношение за задоволяването на пазарното търсене в дългосрочен план след операцията по популяризиране;
5. има съответствие между предложените стратегии и поставените цели и вероятното въздействие и успеха в увеличаването на търсенето на въпросните продукти.

Преценяването за основателността на разходите се извършва на база представяне на оправдателни документи. За оценка на основателността на разходите ще бъде използван метода на съпоставяне на поне три независими съпоставими оферти с оглед определяне обосноваемостта на предложените разходи. Ще се следи за това оферентите да бъдат независими, да не бъдат в открито производство по несъстоятелност, не са обявени в несъстоятелност и не се намират в производство по ликвидация. Офертите следва да бъдат съпоставими, с ясно и детайлно описание на разходите.

Подробна процедура относно условията, които трябва да бъдат спазвани, за да бъде заявлението за финансово подпомагане съвместимо с гореописаните критерии за допустимост ще бъде описана в Наредба за реда и условията за предоставяне на финансова помощ съгласно Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор в периода 2019-2023 г.

Извършването на предлаганата операция следва да бъде осигурено с професионалисти, наети специално за целите на операцията, и/или от персонал с необходимите опит, образование и квалификация за реализиране на мерките и от наличието на помещение за целите на промоционалния проект.

Наличието на достатъчен финансов ресурс се изследва чрез текущата печалба съгласно представените годишни финансови отчети, отчети за приходи и разходи и счетоводни баланси за предходната година на бенефициера и/или участниците в промоционалния проект.

С оглед оценяване на производствения капацитет и възможност за осигуряване на достатъчно продукти в количествено и качествено отношение освен информация, предоставена от бенефициерите се използва и информация от ИАЛВ за произвежданите и съхранявани вина със защитено наименование за произход (ЗНП), защитено географско указание (ЗГУ) или за сортови вина без ЗНП/ЗГУ за предходните две години.

v) допустими/недопустими разходи:

Допустими разходи:

Допустими за финансиране са разходите, които са осъществявани от и за сметка на кандидата и са направени и платени от нарочна банкова сметка в периода между датата на подписване и изтичане на договора за предоставяне на финансова помощ, сключен между одобрения кандидат и ДФЗ.

Възстановяването на разходите ще бъде въз основа на извършените разходи, доказани със съответните разходо-оправдателни документи, които се подават от бенефициерите (копия на оригинални фактури и други подкрепящи документи, доказващи действителността на разходите, като например, платежни нареждания, разписки за платени разходи, банкови извлечения, отчетни листове, технически отчети, снимки, видеоклипове, статии в пресата (вестници, списания), брошури, покани, удостоверения за участия в панаири, присъствени списъци/списъци с участници и др.). В случай, че представените разходооправдателни и/или счетоводни документи са на чужд език, същите следва да се представят на ДФЗ с легализиран превод, превод от заклет преводач или превод с апостил на български език.

С оглед постигане на поставените цели като допустими се определят следните дейности и свързаните с тях разходи:

1. връзки с обществеността, мерки за популяризиране или реклама, по-специално такива, които изтъкват предимствата на продуктите, произведени в Европейския съюз, най-вече от гледна точка на качеството, безопасността на храните или грижата за околната среда, например: рекламни кампании разходи за режисура, персонал, разходи за изработка на клипове, до три на брой, с максимална продължителност 30 секунди), субтитриране, мастер копие, рекламни материали (закупуване и брандиране), печатни рекламни издания (дизайн, езиково адаптиране, отпечатване), рекламни дейности в търговски обекти, организиране на срещи с вносителите, дистрибутори и други търговци, както и на посещения в България на заинтересовани представители от трети държави, дегустации - представяне на продукта, организиране на посещения на мероприятия, фестивали, винени туристически дестинации и дегустации в България, провеждане на дегустации в трети държави, уебсайтове за популяризиране и разпространение на информация.
2. участия в мероприятия, панаири и изложения с международна значимост - панаири и международни изложби, секторни или общи, насочени към специалистите или потребителите - разходи за такса за участие, наем на пространство, конструкция на щанд, персонал на щанд – до 2 лица(помощен персонал на щанд), наемане на техника, такса за обслужване, складиране и транспорт на продукти, както и разходи за самолетни билети, хотелско настаняване и изхранване на посетители от България.
3. организиране и провеждане на действия, свързани с информационни кампании, по-специално относно режимите на ЕС, отнасящи се до наименованията за произход, географските указания и биологичното производство - разходи за организиране на дегустации в трети страни – разходи за мостри, наем на помещение, наем на

техника, хонорар на сомелиер, хонорар на говорители, осигуряване на кетъринг, разходи за складиране и транспорт на продуктите. Дейността се изпълнява само паралелно с провеждане на изложения.

4. във връзка с изпълнение на дейностите - разходи за мостри, които не надвишават 10 на сто от разходите на конкретната дейност;
5. във връзка с извършване на административни дейности - разходи за заплати на персонала, както и разходи за възнаграждения на лица, наети по граждански договори, разходи за управление на проекта, които не следва да надвишават 4 на сто от общата сума на одобрените и извършени дейности.

Недопустими са разходите за:

1. заделени средства за бъдещи загуби или дългове;
2. таксите и разходите в публичния транспорт, покрити от дневните;
3. банкови такси, банкови лихви и застраховки;
4. загуби при обмяна на валута;
5. разходи, които не попадат в обхвата на проекта;
6. създаване и развитие на търговска марка;
7. данък добавена стойност (ДДС) освен в случаите, когато той действително и окончателно е поет от бенефициер, различен от данъчно незадължени лица, посочени в чл. 13, ал. 1 от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 г. относно общата система на данъка върху добавената стойност.
8. извършване на дейности извън обхвата на определените по-горе като допустими дейности.

Не се предоставя финансова помощ на кандидат, за който се установи наличие на изкуствено създадено условие за получаване на помощта или за осигуряване на предимство в противоречие с целите на мярката.

Максималната стойност на един проект не може да надвишава 1 000 000 лв., когато кандидатът е търговско дружество.

Максималната стойност на един проект не може да надвишава 4 000 000 лв. в случаите, когато кандидатът е: професионална организация; организация на производители на лозаро-винарски продукти, признати в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета; междупрофесионална организация по Закона за виното и спиртните напитки; държавен орган или институция, чиято дейност е свързана с насърчаване на бизнеса.

Максималният размер на финансовата помощ е до 50 % от стойността на допустимите разходи за осъществяване на дейностите по популяризиране в трети държави.

На основание Регламент за Изпълнение (ЕС) 2020/132 на Комисията от 30 януари 2020 година за определяне на спешна мярка под формата на дерогация от член 45, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на участието на Съюза в мярката за популяризиране в лозаро-винарския сектор максималният размер на финансовата помощ за всички заявители, подали заявление и одобрени за подпомагане по мярката в период от 12 месеца от влизане в сила на цитирания регламент, е до 60% от допустимите разходи за осъществяване на дейностите по популяризиране в трети държави.

vi) прилагане на стандартни таблици на единичните разходи: не

vii) критерии за приоритет и тяхната относителна тежест:

Критерии за приоритет и тяхната относителна тежест

№	Критерии за оценка	Максимален брой точки	Информацията се предоставя от	Обосновка за приоритет
	Общо значение на проекта на кандидата			
1	Кандидатът не е получавал подпомагане до момента.	10	ДФЗ	За да се гарантират равен старт на всички кандидати по мярката – т. 3 Количествени цели на НППЛВС

2	<p>Проектът е насочен към нови държави, за които до момента кандидатът не е получавал подпомагане.</p> <p>*При избор на една нова държава</p> <p>**При избор на две нови държави</p> <p>***При избор на три нови държави</p>	<p>* 8</p> <p>**9</p> <p>***10</p>	ДФЗ	<p>За да се подпомогнат оператори, които искат да открият нови пазари в трети държави, в които вносът на вино от ЕС все още не е консолидиран. Това от своя страна ще способства за постигане резултатите от т.4 Количествени цели на НППЛВС. Критерият ще допринесе за постигане на стратегията за засилване на търсенето на качествени вина, заложена в програмата.</p>
<p>Приложно поле и обхват на програмните действия по отношение - Значение на програмата за целевите групи (брой целеви групи).</p>				
3	Информация за отговорна консумация на вино	3	Пром. проект	Средна значимост – наличието на операции за информация за отговорна консумация на вино ще доведе до постигане на количествените цели по т. 2 от НППЛВС
4	Информационни кампании, по-специално относно режимите на ЕС, отнасящи се до наименованията за произход, географските	3		Средна значимост – наличието на такива информационни кампании, по-специално относно режимите на ЕС ще доведе до постигане на количествените цели пот. 1 и т. 2 от НППЛВС

	указания			
5	Лица, формиращи обществено мнение - професионалисти (журналисти, експерти по кулинарно изкуство, сомелиери, ресторантьори)	2		Ниска значимост – насочеността на проектите към тези групи индиректно ще доведе до постигна на количествените цели пот. 1 и т. 2 от НППЛВС. Критериите ще допринесат за изпълване на заложената стратегия на програмата, като увеличаване на търсенето на специфични вина, както и тяхната разпознаваемост.
6	Учебни заведения от сектора на хотелиерството и ресторантьорството	2		
	Разнообразен асортимент на промотираните вина - (промотираните вина ЗНП, ЗГУ и сортови без ЗНП и ЗГУ от участниците в промоционалния проект).			
7	вина със ЗНП	5	ИАЛВ	Средна значимост – постигане количествените цели пот. 1 и т. 2 от НППЛВС чрез промотиране и на трите вида вино, както и до изпълнение на заложената стратегия на програмата (засилване на разпознаваемостта на

				вината от Тракийска низина и Дунавска равнина, увеличаване на престижа и засилване на търсенето на специфични вина)
8	вина със ЗГУ	1		
	ОБЩО	26		

viii) процедура за подбор:

Постъпилите заявления за предоставяне на финансова помощ и приложените към тях документи се оценяват съгласно критериите за оценка. Допустими за подпомагане са заявления, получили минимум 5 точки по критериите за оценка. При повече от едно заявление с еднакъв брой точки и в случай на голям брой допустими за подпомагане заявления, получили над 5 точки, за които наличният бюджет, определен в заповедта на изпълнителния директор на Държавен фонд "Земеделие" за съответния прием е недостатъчен, той се разпределя между тези заявления, пропорционално на заявеното финансиране. В този случай кандидатите са длъжни да изпълнят всички допустими дейности, посочени в заявлението за подпомагане.

Заявленията за предоставяне на финансова помощ се класират в низходящ ред според получените при оценката точки, до размера на определения за съответния прием бюджет. В срок до 90 дни от последния ден на приема за подаване на заявление за предоставяне на финансова помощ изпълнителният директор на ДФЗ с мотивирана писмена заповед одобрява или отхвърля заявлението за подпомагане.

Окончателният списък на класираните заявления за предоставяне на финансова помощ се публикува на електронната страница на Държавен фонд "Земеделие".

ix) срокове за извършване на плащанията към бенефициерите:

Срокът за изпълнение на дейностите, който не може да надхвърля три години от сключване на договора, се разделя на един, два или три периода. Финансовата помощ се изплаща чрез авансови плащания, междинни плащания и окончателно плащане, които се извършват в срок до 90 календарни дни след депозирането на съответното заявление (за авансово или междинно плащане или на заявлението за окончателно плащане).

Заявлението за междинно плащане, с приложения следните документи: междинен доклад, финален финансов отчет, първични счетоводни и разходооправдателни документи за съответния период, се подава в 10-дневен срок след изтичане на първото полугодие, считано от началото на съответния период. След този срок заявления за междинно плащане не се приемат освен в случай на форсмажорни обстоятелства.

Заявление за окончателно плащане след приключване на съответен период на изпълнение на промоционалния проект се подава в 10-дневен срок след датата на приключване на дейностите за съответния период, предвидени в договора за предоставяне на финансова помощ.

х) авансови плащания: да

Заявление за авансово плащане се подава след сключване на договора или след започване на нов период.

Към заявлението се прилага банкова гаранция в полза на ДФЗ в размер 110 на сто от заявената авансова сума за съответния период. Срокът на валидност на гаранцията трябва да бъде 6 месеца след изтичане на крайния срок за изпълнение на всички дейности за съответния период съгласно договора. Размерът на авансовото плащане не може да надхвърля 80 на сто от стойността на договорената финансова помощ за съответния период. Срокът за подаване на заявление за авансово плащане по сключения договор за предоставяне на финансова помощ по проекта е не по-кратък от четири месеца, считано от началото на съответния период. Държавен фонд "Земеделие" извършва авансово плащане до 30 дни след депозирането на заявление за авансово плащане заедно с оригинал на банкова гаранция.

xi) разграничаване спрямо други схеми на Съюза или национални схеми и система за проверка, въведена за избягване на двойно финансиране:

Финансовата помощ по мярката няма да бъде предоставяна за дейности финансирани по „Програмата за развитие на селските райони“ по реда на Регламент (ЕС) № 1305/2013 и за операции от хоризонталното популяризиране съгласно Регламент (ЕС) № 1144/2014, както и все още изпълняващите се промоционални програми съгласно разпоредбите на Регламент (ЕО) № 3/2008 на Съвета.

За да се избегне риска от двойно финансиране, бенефициери, получили финансова помощ през първия или втория програмен период, могат да получат финансиране за дейности с обхват, различен от предходно финансиране.

След подаване на заявление за финансово подпомагане всички кандидати ще бъдат проверени от ДФЗ в Интегрираната система за администрация и контрол (ИСАК) за наличието на финансиране за подобна и/или идентична дейност за хоризонтално насърчаване. Кандидатите по мярката, участващи като членове на асоциации, консорциуми и други сдружения ще бъдат обект на проверка самостоятелно и обратно, самостоятелните участници ще бъдат проверени като част от асоциации, консорциуми и други сдружения. В случай, че се установи, че кандидатът (самостоятелно или като участник) получава подкрепа за насърчаване за подобна и/или идентична операция, същият ще бъде изключен от подкрепата на НППЛВС.

xii) държавна помощ: да

Допустими за финансиране са разходите, които са осъществявани от и за сметка на кандидата и са направени след датата на подписване на договора за предоставяне на финансова помощ (в това число и държавна помощ), сключен между одобрения кандидат и ДФ „Земеделие“. Задължително условие е разходите да бъдат извършени преди изтичането на договора.

Максималният размер на общата финансова помощ по мярката е до 80 % от стойността на допустимите разходи, като до 30 % е размерът на държавната помощ и до 50 % финансиране от ЕФГЗ. Кандидатите за подпомагане участват във финансирането с не по-малко от 20 % от стойността на допустимите разходи.

Държавна помощ не се предоставя на проекти, насочени към популяризирането на сортови вина без ЗНП/ЗГУ и които предвиждат видимост на търговски марки.

Бенефициенти, получили финансова помощ (в това число и държавна помощ) през предходния програмен период, могат да получат финансиране за дейности с обхват, различен от предходното финансиране.

Максималната стойност на един проект не може да надвишава: 1 000 000 лв. за търговските дружества и 4 000 000 лв. за всички останали допустими категории кандидати.

За заявленията одобрени за подпомагане в периода на действие на Регламент за Изпълнение (ЕС) 2020/132 максималният размер на финансовата помощ по мярката (държавна помощ и финансиране от ЕФГЗ) се запазва до 80% от стойността на допустимите разходи, като финансирането от ЕФГЗ е до 60% от допустимите разходи.

2. а) Преструктуриране и конверсия на лозя съгласно чл. 46, параграф 3, букви а), б) и г)

Въведено в програмата за подпомагане: да

Описание на предлаганите мерки:

і) предложена стратегия и количествени цели

Мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя“ е важна част от Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор. Тя присъства и в предходните две национални програми, изпълнявани за периоди 2009/2013 и 2014/2018 година. Това е най-успешно прилаганата мярка и е от основно значение за лозаро-винарския сектор, като интересът към нея от страна на производителите продължава да бъде висок. Прилагането ѝ допринася за устойчивостта на конкурентоспособността и пазарната ориентация на стопанствата, защита на природните ресурси и околната среда, балансирано развитие, обновяване на производствения потенциал в лозарството, поддържане и изграждане на неговата модерна и конкурентна структура.

Целта на тази мярка е повишаване на жизнеспособността на гроздо- и вино-производителите в България. Предвидените подмерки и изпълнението на заложените дейности

ще допринесат за приспособяване на производството на винено грозде към динамиката на свободния пазара, повишаване на доходите в сектора, за предпазване на селските райони от обезлюдяване, чрез насърчаване на млади производители. Производството на вина със защитено географско указание и защитено наименование на произход е приоритет за България, а прилагането на мярката за периода 2019-2023 цели увеличаване на площите засадени с винени сортове лозя, подходящи за тяхното производство. Създаването на лозови насаждения на нови по-подходящи терени и с конкурентни сортове, както и грижовната поддръжка на вече създадените ще допринесе за повишаване на интереса на винопроизводителите към вина със ЗНП, вина със ЗГУ и вина, произведени по метода на биологично производство. Изпълнението на мярката ще спомогне и за преодоляване на неблагоприятната възрастова и сортова структура на лозята в България, която ограничава възможностите за устойчиво и конкурентно развитие на сектора.

Възрастовата структура на лозята в България към 2017 г.

Възрастова структура	Площи (ha)	% от общата площ
до 3 години	2481,1	4,1
от 4 до 10 години	5588,3	9,2
от 11 до 29 години	11646,5	19,2
Над 30 години	40867,3	67,5

Източник: ИАЛВ

Количествени цели:

1. Най-малко 8% преструктурирани площи от общата лозарска площ за страната, за целия програмен период (индикатор -обща национална площ на лозята; брой преструктурирани хектари);
2. Най-малко 20% от подпомогнатите площи да са засадени в райони и с винени сортове за производството на вина със ЗНП (индикатор – брой хектари, преструктурирани чрез засаждане на тези сортове)
3. Най-малко 80% от преструктурираните площи да са в район с производство на вина със ЗГУ (индикатор – брой хектари);
4. Най-малко върху 50% от подпомогнатите площи да бъдат приложени дейности за подобряване на техниките за управление (индикатор – брой хектари, подпомогнати по дейност „Подобряване на техниките за управление на лозята)

ii) бенефициери:

За финансова помощ по мярка "Преструктуриране и конверсия на лозя" могат да кандидатстват производители, които са физически или юридически лица или група, или

организация на физически или юридически лица, вписани в лозарския регистър като гроздопроизводители с регистрирани лозарски стопанства.

iii) процедура за кандидатстване:

Периодите за подаване на заявления за предоставяне на финансова помощ по мярката се определят със заповед на изпълнителния директор на Държавен фонд „Земеделие“, която се публикува на електронната страница на ДФЗ, в срок най-малко 30 дни преди началото на съответния период.

1. Кандидатите за подпомагане по мярката подават заявления в Изпълнителна агенция по лозата и виното (ИАЛВ) за предоставяне на право на участие по мярката.
2. ИАЛВ издава удостоверение за участие, след извършване на документална проверка и проверка на място на лозовите насаждения и площи, предмет на подпомагане по мярката.
3. След предоставяне на право на участие от ИАЛВ, кандидатите подават заявление за финансово подпомагане в Държавен фонд „Земеделие“, с приложени към него изискуеми документи, посочени в приложимото национално законодателство. (*разрешенията издадени от ИАЛВ са на база правно основание за ползване на земята. Срокът на действие на договора с ДФЗ задължително трябва да бъде съобразен със срокът на валидността на разрешенията, тоест да не бъде по-дълъг. При мониторинг по мярката ще е необходимо да се провери отново правното основание за ползване на земята. Тази норма ще бъде разписана в нормативен акт.)
4. ДФЗ извършва административна проверка на документите и при установяване на нередовност и/или непълнота на документите на кандидата за финансово подпомагане се предоставя срок от 10 работни дни от получаване на уведомлението за отстраняването им. След административната проверка може да се извърши проверка на място от дирекция „Технически инспекторат“ към Държавен фонд „Земеделие“.
5. След приключване административната проверка на документите се извършва финансова оценка на инвестиционния проект, въз основа на определените в националното законодателство пределни цени за дейностите по мярката.
6. Постъпилите заявления за предоставяне на финансова помощ се оценяват съгласно критериите за оценка, което се преценява въз основа на приложените към заявлението за подпомагане релевантни документи. Допустими за подпомагане са проекти, получили не по-малко от 5 точки по критериите за оценка. Заявленията за предоставяне на финансова помощ се класират според получените при оценката точки.

7. Заявленията за предоставяне на финансова помощ се одобряват или се отхвърлят в срок до 70 работни дни от датата на подаване. Резултатите от класирането се публикуват на електронната страница на Държавен фонд "Земеделие". Одобрените кандидати сключват договор с ДФЗ.

iv) критерии за допустимост:

По мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя“ допустими за подпомагане са:

- Производители на винено грозде, които имат валидни разрешения за презасаждане и разрешения, които са издадени на база права за презасаждане, произтичащи от същото стопанство. Последните могат да бъдат допустими за кандидатстване по реда на настоящата национална програма, само ако срокът им на валидност изтича най-късно на 31 декември 2023 г.
- Производители, които имат лозя в добро агротехническо състояние, подлежащи на изкореняване и /или на подобряване техниките на управление;
- Производители, които са представили план за преструктуриране и конверсия на лозя. Целта на плана е описание на планираните действия, предвидените разходи и очаквания резултат от неговото изпълнение;
- Кандидати предоставили банкова гаранция, когато са заявили авансово плащане.

Кандидатите трябва да:

- нямат задължения към Държавен фонд „Земеделие“;
- не са в открито производство за обявяване в несъстоятелност или не са обявени в несъстоятелност, както и не са в производство по ликвидация.

Срокове за изпълнение на операциите

Сроковете за изпълнение на дейностите по мярката са определени в договора за подпомагане, който бенефициерът сключва с ДФЗ и са съобразени с тригодишния срок на валидност на разрешенията за лозови насаждения, издадени от ИАЛВ. Максималният срок за изпълнение на дейностите е до края на втората винарска година, следваща винарската година на сключване на договора за предоставяне на финансова помощ.

v) допустими/недопустими разходи:

Допустими по мярката са разходи за следните дейности:

- I. Подмярка „Конверсия на сортовия състав на насажденията“
Допустими технологични дейности:
  1. Изкореняване
  2. Засаждане
  3. Изграждане на подпорна конструкция
- II. Подмярка „Промяна на местонахождението на лозята“

Допустими технологични дейности:

1. Изкореняване
2. Засаждане
3. Изграждане на подпорна конструкция

Ш. Подмярка „Подобряване на техниките за управление на лозята“

Допустими технологични дейности:

1. Изграждане на подземни колектори за дренаж, шахти и канали за отводняване
2. Изграждане/реконструкция на тераси
3. Изграждане на автоматизирани системи за капково напояване
4. Смяна на подпорна конструкция
5. Изграждане на подпорна конструкция на новосъздадени насаждения
6. Смяната на формировката

Дейност „изкореняване“ не може да бъде финансирана самостоятелно, след нея бенефициерът е задължен да приложи дейност „засаждане“. Изкореняването на лозови насаждения трябва да бъде съпътствано, в необходимото технологично време, със засаждането на нови лозови насаждения, така че да се осигури поддържането на националния лозарски потенциал и мярката да е съпоставима със стратегическите цели за развитието на сектора.

Изкореняването на лозя и засаждането на нови лозови насаждения на друга площ е допустимо и се осъществява посредством комбинация от дейности изкореняване и засаждане. Смяната на местонахождението на лозовия масив не оказва влияние върху предвидените в двете дейности (изкореняване и засаждане) операции и дефинираните пределни цени, по които ще се изчислява финансовата помощ.

Смяната на формировката е дейност, водеща до подобряване на техниките за управление на лозята. Това дава възможност да се приложат системи на резитба и технология на отглеждане, при които се постига по-високо качество на гроздето и по-голяма конкурентоспособност. Новата формировка предполага развитие на лозовото растение, при което се постига устойчивост на добивите и значително се повишава устойчивостта на растението към екстремални ниски зимни температури (в зависимост от особеностите на съответния район), узряване на леторастите и гроздето, което в крайна сметка обуславя повишаване качеството на гроздовата продукция.

За целите на мярката, смяна на формировката се счита трайно изменение на формата на лозовото насаждение, определящо бъдещото му развитие в зависимост от очакванията на производителя, а не ежегодна резитбена операция по поддръжка на растенията. Минималната разлика във височината между новата и старата формировка трябва да е 0,5 м.

Финансирането ще се осъществява на база пределни цени на отделните технологични дейности.

При сформиранието на ценовите стойности са анализирани цените на сравними стоки или услуги и са сформирани на база нормалните пазарни цени. Актуализиране на пределните цени се предвижда при необходимост, ако се наблюдават сериозни отклонения от стойностите, използвани за получаването на пределните цени. Сравнителен анализ се извършва веднъж на 2 години.

Максималният размер на финансовата помощ е до 75 % от стойността на действителните разходи за изпълнение на всяка дейност, на база пределни цени. Този процент е съобразен с чл. 46, пар. 6 от Регламент (ЕС) №1308/2013г. Регионите в Република България са включени в Приложение 1 към Решение 2014/99/ЕС за изпълнение на Комисията от 18 февруари 2014 г. за определяне на списъка на регионите, които отговарят на критериите за финансиране по Европейския фонд за регионално развитие и Европейския социален фонд и на държавите членки, които отговарят на критериите за финансиране по Кохезионен фонд за периода 2014-2020 г.

Максималният размер на всички разходи по проект или проекти, подадени от един кандидат в рамките на един прием, е 1 500 000 лева. Максималният размер на всички разходи по проекти, подадени от един кандидат за целия период на Националната програма, е 4 500 000 лв.

Основателността на направените разходи от бенефициерите, се оценява на база разходо - оправдателни документи и максимални равнища на подпомагане (пределни цени) с определени параметри за всяка дейност от съответната подмярка. Тези равнища се прилагат и при кандидатстване, за да се определи максималната допустима сума за всяка дейност, за която се кандидатства. Максималните/пределните цени за подпомагане се основават на извършен пазарен анализ.

След приключване на дейностите и предоставяне на разходо-оправдателни документи (фактури) се извършват административни проверки и проверки на място, с които се гарантира, че извършените дейности по проекта отговарят на разходите, направени за тях и няма да бъде допусната свръх компенсация на бенефициера. Договорирането на допустими за финансиране разходи е съобразно определените пределни цени за всяка дейност. В случай, че заложените в проекта за преструктуриране разходи са по-високи от пределните, се одобряват разходите до пределните цени. Възстановяването на разходите е съобразно счетоводните документи, но не може да надхвърля цените договорирани за всяка дейност. При предоставяне на фактури на стойност по-ниска от договорената, на бенефициера се изплаща финансова помощ в размер на процент от действително извършените разходи, но не повече от 75 %. При предоставяне на

фактури на стойност, надхвърляща договорената, се изплаща финансова помощ не по-висока от договорената, а преразходът остава за сметка на бенефициера.

Пределните цени по мярката са определени на база извършен анализ.

Обезщетение за загуба на доход

Парично обезщетение за загуба на доход се предоставя на бенефициери, получили финансова помощ за изкореняване на съществуващи плододаващи лозови насаждения, за които се издава или е издадено разрешение за презасаждане в съответствие с националното законодателство.

Когато производителите извършват изкореняване на съществуващи плододаващи лозови насаждения, без да получават финансова помощ за това, парично обезщетение за загуба на доход им се предоставя само ако са уведомили ИАЛВ за предстоящото изкореняване на индивидуално определени площи, най-малко 7 дни преди неговото начало. Изпълнителната агенция по лозата и виното предоставя на ДФ „Земеделие“ данни за: лицето, което извършва изкореняването; индивидуализация и подробно описание на агротехническото състояние на площите, на които се извършва изкореняването.

Форми на обезщетението за загуба на доход:

1. Разрешение за едновременно отглеждане на стари и нови лозови насаждения за определен период от време (право на отложено изкореняване), който не надвишава периода на валидност на разрешенията за презасаждане (3 години).
2. Парично обезщетение – предназначено да компенсира загубата на приходи в периода до встъпване в плододоване на новосъздадените лозови насаждения за определен период от време, който не надвишава две години, с цел полагане на грижи за същите и опазване на околната среда.

Паричното обезщетение за загуба на доход се изчислява на база среден годишен добив на хектар за период от две години преди извършване на изкореняване, умножено по реално засадената площ и умножено по определена със заповед на министъра на земеделието, храните и горите цена за килограм грозде.

Недопустими за подпомагане по мярката са следните дейности:

1. Презасаждане на лозарски парцел със същия винен сорт присъщите или различни разстояния на засаждане, представляващо обичайно обновление на лозята, които са приключили естествения си жизнен цикъл;
2. защита от щети, нанесени от диви животни, чрез изграждане на огради или с активна защита, която включва човешки звуци;

3. защита от щети, нанесени от птици, чрез покриване на лозовите насаждения с предпазни мрежи, закупуване на машини за плашене на птици или с активна защита, която включва човешки звуци;
4. защита от градушка чрез покриване на лозовите насаждения с предпазни мрежи;
5. изграждане на прегради/стени срещу вятър;
6. изграждане на пътища в рамките на лозовото насаждение или които водят до него;
7. подмладяване на лозовите насаждения и попълване на празни места от пропаднали растения с нов посадъчен материал (подсаждане);
8. смяна на формировката на лозя, по-млади от 4 години, считано от годината, следваща годината на засаждане, и/или лозя без напълно формирани кордони, рамена и плодни звена;
9. преструктуриране и конверсия на винени лозя, които не отговарят на определението за добро агротехническо състояние;
10. дейности свързани с подобряване на техниките за управление на лозята, за които е получена помощ, финансирана от ЕС за същите площи през последните 5 финансови години, преди подаване на заявление за издаване на удостоверение за право на участие в ИАЛВ;
11. дейности свързани с презасаждане на насажденията със и без промяна на местонахождението, по отношение на лозя, създадени по програми на ЕС не по-рано от 10 финансови години, следващи годината на засаждането им;
12. дейности върху площи, които са включени в лозарското стопанство на кандидата преди по-малко от една година преди годината на кандидатстване.

Финансова помощ не се предоставя за:

1. разходи по закупуване на оборудване и съоръжения втора употреба;
2. данък добавена стойност (ДДС), освен в случаите на невъзстановим ДДС, когато той действително и окончателно е поет от бенефициент, различен от данъчно незадължени лица, посочени в чл. 3, ал. 5 от Закона за данък върху добавената стойност;
3. лизинг;
4. оперативни разходи, включително разходи за поддръжка, наеми, застраховки;
5. банкови такси, разходи за гаранции, плащане и рефинансиране на лихви;
6. принос в натура;
7. операции, платени в брой (с изключение на разходи за трудови възнаграждения, пряко свързани с осъществяването на дейностите по договора);
8. осигурителни вноски по трудови възнаграждения;
9. разходи, извършени преди подписването на договора с Държавен фонд "Земеделие";

10. хонорари за консултантски услуги, разходи за управление на проекта;
11. закупуване на стопански инвентар, селскостопанска техника, транспортни средства;
12. ежедневно управление на лозарското стопанство.

Не се предоставя финансова помощ на кандидат, за които се установи наличие на изкуствено създадено условие за получаване на помощта или за осигуряване на предимство в противоречие с целите на мярката.

vi) прилагане на стандартни таблици на единичните разходи/вноски в натура: не

vii) критерии за приоритет и тяхната относителна тежест:

Критерии за оценка на проекти, подадени по мярка "Преструктуриране и конверсия на лозя"			
Критерий	Минимално изискване	Информация от	Брой точки
1. Получена подкрепа от Съюза по мярка "Преструктуриране и конверсия на винени лозя" и "Преструктуриране и конверсия на лозя" от националните програми за подпомагане на лозаро-винарския сектор в България	Кандидатът не е одобрен за финансово подпомагане по мярката и/или не е получавал подпомагане по мярката към датата на подаване на заявлението за кандидатстване. Кандидатът има най-малко 2-годишна история като производител на виноно грозде	ИСАК – предходни кандидатствания по НППЛВС	5 т., когато е получил подкрепа. 20 т., когато не е получавал подкрепа
2. Проект с дейности в стопанства за производство на биологични продукти и/или стопанства в преход към биологично производство на продукти	Всички дейности по проекта са свързани с производство на биологични продукти и/или продукти в преход към биологично производство	Договор за контрол по смисъла на чл. 18, ал. 3 от Закона за прилагане на Общата организация на пазарите на земеделски продукти на Европейския съюз (ЗПООПЗПЕС) с контролиращо лице, получило разрешение от министъра на земеделието и храните за осъществяване на контрол за спазване правилата на биологичното производство по реда на чл. 19 и 20 ЗПООПЗПЕС, сключен поне една година преди подаването на заявлението за издаване на удостоверение за кандидатстване заедно с копие от сертификационно писмо от контролиращото лице, удостоверяващо, че е проведена най-малко първа инспекция, или	10 т.

		копие от сертификат от контролиращо лице, удостоверяващ, че кандидатът е производител на продукт/и, сертифициран/и като биологичен/и	
3. Проектът се реализира на територията на Северозападен район	Дейностите по проекта се реализират на площи, изцяло попадащи на територията на една или няколко административни области от Северозападен район, когато площите, с които се кандидатства, попадат в области, които се оценяват с различен брой точки, най-малко 80 на сто от тях следва да се намират в областта с по-високия брой точки	План за реструктуриране и конверсия	5 т. за областите Видин, Монтана и Враца 2 т. за област Ловеч и 1 т. за област Плевен
4. Проектът е за райони и сортове грозде за производство на вина със ЗНП	Дейностите по ППК се реализират за райони и сортове грозде за производство на вина със ЗНП	План за реструктуриране и конверсия	15 т.
5. Проектът ще се реализира в район с производство на вина със ЗГУ	Дейностите по проекта се реализират на площи, изцяло попадащи в райони с производство на вина със ЗГУ	План за реструктуриране и конверсия	5 т.
6. Кандидати с лозарски стопанства с размер от 2 до 30 ха	Всички площи, заети с винени лозя, регистрирани в лозарското стопанство към датата на подаване на заявлението за подпомагане, да са с размер от 2 до 30 ха	Справка за актуално състояние на лозарските стопанства на кандидата; Лозарски регистър; План за реструктуриране и конверсия	15 т.
7. Кандидатът е млад гроздопроизводител	Проекти, предоставени от млади гроздопроизводители, които отговарят на следните условия: - физически лица, които	Лични данни за кандидата ФЛ; Справка в търговски регистър за кандидата ЮЛ Копие от документ за завършен 150-часов курс на обучение или диплома за завършено средно-	10 т.

	към момента на подаване на заявлението за подпомагане са на възраст между 18 и 40 години и имат завършен 150-часов курс на обучение или диплома за завършено средно-специално или висше образование в областта на лозарството. - еднолични търговци или еднолични дружества с ограничена отговорност, регистрирани от физически лица, които към момента на подаване на заявлението за подпомагане са на възраст между 18 и 40 години и имат завършен 150-часов курс на обучение или диплома за завършено средно-специално или висше образование в областта на лозарството.	специално или висше образование в областта на лозарството.	
8. Проект, предоставен от групи/организации на производители на грозде	Проекти, представени от признати групи/организации на производители на грозде	Регистър на МЗХ; Удостоверение за признаване на групи/организации на производители на грозде	15 т.

viii) процедура за подбор:

Постъпилите заявления за подпомагане се оценяват със съответен брой точки, съгласно критериите за оценки и по ред, определен в националното законодателство. Допустими за подпомагане са проекти, получили не по-малко от 5 точки по тези критерии.

Заявленията за предоставяне на финансова помощ се класират според получените при оценката точки и се одобряват в низходящ ред до размера на определения за съответния прием бюджет.

Когато две или повече заявления са с еднакъв брой точки и за тях наличният бюджет е недостатъчен, той се разпределя между тези заявления пропорционално на одобреното финансиране. В този случай кандидатите са длъжни да изпълнят всички одобрени дейности, заявени за подпомагане.

Финансирането на одобрените кандидати ще се осъществява по силата на договор между одобрения кандидат и Държавен фонд „Земеделие” (ДФЗ), който е компетентният орган за Република България.

ix) срокове за извършване на плащанията към бенефициерите:

До 10 работни дни след изтичане на крайния срок за изпълнение на дейностите от договора но не по-късно от 31 юли на съответната финансова година ползвателят на финансова помощ подава в ЦУ на Държавен фонд "Земеделие" заявление за окончателно плащане. Държавен фонд "Земеделие" изплаща одобрената финансова помощ след извършване на административните проверки и проверките на място, и в срок до 60 работни дни от датата на подаване на заявлението за плащане.

х) авансови плащания: да

До 80 % от договорираната финансова помощ може да бъде изплатена авансово, при условие че изпълнението на дейностите е започнало и със заявлението за кандидатстване е заявено авансовото плащане. При авансово плащане максималният срок за изпълнение на дейностите по инвестицията е до края на втората винарска година, следваща годината на авансовото изплащане на финансовата помощ, и не по-късно от 4 месеца преди изтичане на срока на валидност на банковата гаранция. Авансово плащане в размера, посочен в заявлението, може да бъде заявено до 2 месеца от датата на сключване на договора за предоставяне на финансова помощ. За предоставяне на авансово плащане ползвателят подава в ЦУ на Държавен фонд "Земеделие" заявление по образец, с приложени изискуеми по националното законодателство документи, вкл. оригинал на банкова гаранция, учредена в полза на ДФЗ (по образец), в размер 110 % от исканата за авансово изплащане сума със срок на валидност не по-малко от 4 месеца след изтичане на срока за изпълнение на всички дейности по договора.

В срок до 30 работни дни от подаване на заявлението за авансово плащане изпълнителният директор на ДФЗ одобрява или мотивирано отказва със заповед изплащането на авансово заявената сума и писмено уведомява ползвателя.

Недопустимо е авансово плащане на етапи от дадена дейност и/или на отделна дейност от договора. За да бъде изплатено авансовото плащане, всяко предшестващо действие на същата площ, за което ползвателят вече е получил авансово плащане, трябва да е изцяло изпълнено.

xi) разграничаване спрямо други схеми на Съюза или национални схеми и система за проверка, въведена за избягване на двойно финансиране:

Дейностите по мярката се подпомагат само и единствено по Националната програма и не са допустими за подпомагане по Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) и не съществува риск от двойно финансиране.

б) Презасаждане на лозя поради съображения, свързани със здравето на човека или растенията, съгласно член 46, параграф 3, буква в) от Регламент (ЕС) №1308/2013г.

Введено в програмата за подпомагане: не

3. Събиране на реколтата на зелено съгласно член 47 от Регламент (ЕС) №1308/2013:

Введено в програмата за подпомагане: да

Описание на предложените мерки:

Събиране на реколтата на зелено представлява пълното отстраняване на гроздовете, докато все още не са узрели, като по този начин добивът от съответната площ се намалява до нула.

і) предложена стратегия и количествени цели

Управлението и състоянието на лозаро-винарския сектор, както и на почти всички сектори в земеделието, в голяма степен зависи от климатичните и природни условия. Първичните производители на суровина обаче, са зависими и от икономическото състояние на пазара, което определя тяхната възможност за пласиране на произведената продукция. В случай на настъпващи кризисни ситуации, с краткотраен/сезонен или дълготраен ефект върху пазара, е от особено значение наличието на инструменти, чрез които дейността на земеделските стопани да бъде стабилизирана и балансът между търсенето и предлагането в сектора да се възстанови. Тези инструменти осигуряват за най-уязвимата, но в същото време и фундаментална икономическа единица, известно ниво на сигурност в период на пазарни флуктуации.

Мярка „Събиране на реколтата на зелено“ е именно такъв инструмент, чрез който в момент на криза в лозаро-винарския сектор, се подпомага стабилизирането на пазара. По този начин конкурентоспособността на гроздопроизводителите няма да бъде повлияна в голяма степен от настъпил дисбаланс между търсенето и предлагането в сектора.

Най-често в лозаро-винарския сектор се наблюдават трудности при продажбата на винено грозде поради липса на договорено изкупуване на реколтата. Тази ситуация разбира се, не е относима към всички площи с винени сортове лозя и затова прилагането на мярката се очаква да обхване около 2 250 ха от всички площи, засадени с винени лозя в България.

От съществено значение за целесъобразното прилагане на мярката е навременното и реално установяване на пазарния дисбаланс, който със сигурност е предпоставка за кризисна ситуация в лозаро-винарския сектор.

Прилагането на мярката се осъществява в случай че до 25 април на всяка година се очаква ситуация на пазара, обосноваваща събиране на реколтата на зелено за възстановяване на баланса на пазара и за предотвратяване на криза с дълготраен и дестабилизиращ ефект.

Максималният размер на финансовата помощ по мярка „Събиране на реколтата на зелено“ е до 50 % от сумата на преките разходи за операциите по отстраняване на гроздовете и на загубата на приходи, произтичаща от прилагането на мярката.

ii) бенефициери:

За финансова помощ „Събиране на реколтата на зелено“ могат да кандидатстват производители, които са физически или юридически лица, вписани в лозарския регистър като гроздопроизводители с регистрирани лозарски стопанства.

iii) процедура за кандидатстване:

Процедурата по кандидатстване, както и цялостното прилагане на мярката, е обвързано с конкретни срокове и периоди от време, които ако не бъдат спазени, мярката се счита за нецелесъобразна.

Всяка година, в случай на констатирана до 25 април кризисна ситуация на пазара, министърът на земеделието, храните и горите издава Заповед за прилагането на мярката. Заповедта на министъра на земеделието, храните и горите е общ административен акт и нейното издаване е съобразено с изискванията на Административнопроцесуалния кодекс на България. Периодът за прием на заявления в ДФЗ се определя в заповедта на министъра на земеделието, храните и горите и е най-късно до 10 юни на съответната година, в която ще се прилага мярката. В заповедта се определя бюджетът на мярката за съответната финансова година и крайният срок, в който кандидатите трябва да са събрали зелената реколта, но не по-късно от 20 юли. Крайният срок може да бъде съобразен със спецификите на гроздопроизводството в отделните райони на страната, съобразно климатичните и други условия. Крайният срок за производителите за завършване на операциите се определя по такъв начин, че да гарантира пълното отстраняване на гроздовете, докато все още не са узрели, като по този начин напълно се отстранява добивът от съответната площ.

1. Кандидатите подават заявление за издаване на удостоверение за право на участие по мярката в ИАЛВ. Изпълнителната агенция извършва проверки на място с цел установяване на доброто агротехническо състояние на заявените площи и в случай на редовност издава удостоверение за право на участие. На база подадените заявления ИАЛВ извършва ежегоден анализ на състоянието на сектора, въз основа на който се преценява наличието или отсъствието на пазарна ситуация;

2. Министърът на земеделието, храните и горите издава заповед за наличие или отсъствие на ситуация на пазара и за прилагане на мярката;
3. Кандидатите, на които ИАЛВ е издала удостоверение за право на участие, подават заявление за финансово подпомагане в Държавен фонд „Земеделие“. След приключване на административната проверка на документите, ДФЗ може да извърши проверка на място; заявленията се класират според критериите за приоритет и със заповед на изпълнителния директор на ДФЗ заявлението се одобрява или отхвърля.
4. Най-късно до 10 юли кандидатите сключват договор за предоставяне на финансова помощ по мярка „Събиране на реколтата на зелено“.

iv) критерии за допустимост:

Лозовите насаждения, за които се кандидатства по мярката, трябва да бъдат създадени най-малко 4 винарски години преди кандидатстването и през последната винарска година преди кандидатстването да е подадена декларация за реколтата от тях.

По мярка „Събиране на реколтата на зелено“ не се предоставя финансова помощ за повече от 35 ха от лозовите насаждения на един бенефициент.

Дейностите по мярка „Събирането на реколтата на зелено“ не може да се прилагат за една и съща площ в две последователни години.

v) допустими/недопустими разходи:

Допустими за подпомагане са разходи за ръчно събиране на реколтата на зелено върху площи в добро агротехническо състояние, при условие, че не се нарушава доброто вегетативно състояние на лозето, няма никакви негативни фитосанитарни последици и отрицателни отражения върху околната среда. Държавен фонд „Земеделие“ извършва проверка на място за точното изпълнение на операциите по събирането на реколтата на зелено след като бенефициера е уведомил, че ги е извършил в определения за това срок.

Недопустими за подпомагане са разходи за действия в следните случаи:

- насажденията са пълно или частично увредени вследствие на природно бедствие или на неблагоприятно климатично събитие, настъпили преди датата на събирането на реколтата на зелено;
- при пълно или частично увреждане, настъпило във времето между заплащането на помощта за събиране на реколтата на зелено и периода на събиране на реколтата, по отношение на подпомаганата вече площ не може да се изплаща финансово обезщетение по застраховка на реколтата за загуби на доход.

Не е допустимо събирането на реколтата на зелено за площи, които са получили подпомагане по мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя“ по реда на Националната програма за подпомагане на лозаро-винския сектор за периода 2014-2018 година и по реда на настоящата програма и попадат в мониторингов период.

Не е допустимо подпомагане по мярка „Събиране на реколтата на зелено“ за площи, за които е заявено или получено подпомагане по мярка „Застраховане на реколтата“ за същата финансова година.

Подпомагането по мярката се осъществява при стриктно спазване на всички определени срокове и не се допуска предоставяне на финансова помощ извън указаните за това срокове.

vi) прилагане на стандартни таблици на единичните разходи/вноски в натура: не

vii) критерии за приоритет и тяхната относителна тежест:

КРИТЕРИИ	КОМЕНТАР	ИЗТОЧНИК НА ИНФОРМАЦИЯТА	ТОЧКИ
1. Кандидатът не е винопроизводител (само регистриран гроздопроизводител)	Кандидатът не е вписан в лозарския регистър като винопроизводител, като за целта се взимат под внимание и свързаните лица по смисъла на ЗМСП	ИАЛВ (лозарски регистър; удостоверение за право на участие по мярката)	20 т.
2. Размер на площите, за които се заявява финансиране по мярката, над 3 ха и до 20 ха	Общата площ на винените лозя, включени в лозарските стопанства на заявителя към датата на подаване на заявлението да е от 3 до 20 ха	ИАЛВ (лозарски регистър; удостоверение за право на участие по мярката); ДФЗ (резултати от проверки на място)	15 т.
3. Размер на площите, за които се заявява финансиране по мярката да е от 1 до 3 ха	Общата площ на винените лозя, включени в лозарските стопанства на заявителя към датата на подаване на заявлението да е от 1 до 3 ха	ИАЛВ (лозарски регистър; удостоверение за право на участие по мярката); ДФЗ (резултати от проверки на място)	25 т.

4. Кандидатът е гроздопроизводител с най-малко двегодишна история	Кандидатът има най-малко двегодишна история като гроздопроизводител към момента на подаване на заявлението за предоставяне на финансова помощ по мярка „Събиране на реколтата на зелено“	ИАЛВ (лозарски регистър)	10 т.
5. Площите не се намират в райони и сортове грозде за производство на вина със ЗНП	Събиране на реколтата на зелено не се реализира за райони и сортове грозде за производство на вина със ЗНП	ИАЛВ (удостоверение за право на участие по мярката)	5 т.
6. Площи, стопанисвани от групи/организации на производители на винено грозде		Регистър на МЗХ; Удостоверение за признаване на групи/организации на производители на грозде	10 т.
Общ брой точки	80 т.		

viii) процедура за подбор:

Постъпилите заявления за подпомагане се оценяват със съответен брой точки, съгласно критериите за оценки и по ред, определен в националното законодателство. Допустими за подпомагане са заявления, получили не по-малко от 5 точки по тези критерии.

Заявленията за предоставяне на финансова помощ се класират според получените при оценката точки и се одобряват в низходящ ред до размера на определения за съответния прием бюджет.

Когато две или повече заявления са с еднакъв брой точки и за тях наличният бюджет е недостатъчен, той се разпределя между тези заявления пропорционално на одобреното финансиране. В този случай кандидатите са длъжни да изпълнят всички одобрени дейности, заявени за подпомагане.

ix) срокове за извършване на плащанията към бенефициерите:

От извършването на проверките на място от страна на ДФЗ след изпълнение на операциите по събиране на зелената реколта най-късно до 15 октомври.

4.Взаимоспомагателни фондове съгласно член 48 от Регламент (ЕС)№1308/2013

Въведено в програмата за подпомагане: не

5.Застраховане на реколтата в съгласно член 49 от Регламент (ЕС)№1308/2013

Въведено в програмата за подпомагане: да

Описание на предложените мерки:

i) предложена стратегия и количествени цели:

Производствения процес в селското стопанство, вкл. в лозарството, е с висока степен на уязвимост в сравнение с останалите сектори на икономиката, което се дължи на причини от различен характер – природни бедствия, неблагоприятни климатични условия, болести, неприятели, и т.н. Те водят до неочаквани промени в производството и имат негативно влияние върху количеството на произвежданата продукция, върху нейното качество, а в крайна сметка и върху получаваните от стопаните доходи. Застраховането е основен инструмент за управление на риска в земеделието. В България обаче застрахователната активност е на много ниски нива, като земеделските производители в малка степен сключват застрахователни полици ежегодно.

С оглед повишаване на застрахователната активност, по-добро управление на рисковете и защита на доходите на земеделските производители, стопанисващи винени лозя, в Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор за периода 2019-2023 година, се въвежда мярка „Застраховане на реколтата“. Основната цел на мярката е запазването на доходите на производителите на грозде при загуби в продукцията, свързани с природни бедствия, неблагоприятни климатични условия, болести или нашествия от вредители.

Количествени цели и индикатори за оценяване на тяхното постигане:

1. Управление на риска и повишаване на адаптивността на лозарските стопанства чрез превенция на загубата на доходи:
  - Осигурена застрахователна защита за поне 5% от площите в Лозарския регистър;
2. Насърчаване на застрахователната активност на производителите на винено грозде:
  - Ежегодно договориране и подкрепяне на минимум 10% нови бенефициери по мярката.

ii) бенефициери:

Производители – физически или юридически лица, или групи физически или юридически лица, независимо от правния статут, предоставен на групата и на нейните членове от националното законодателство, които стопанисват площ, засадена с винени сортове лози; вписани в Лозарския регистър.

iii) процедура за кандидатстване:

Процедурата за подаване на заявления за кандидатстване се основава на Регламент (ЕО) № 1308/2013 на Съвета и Регламент за изпълнение (ЕО) № 1150/2016 на Комисията от 15 април 2016 година, и националното законодателство. Процедурата включва правилата за лицата, които имат право да подават заявление за кандидатстване, правилата за подаване на заявление, с включени срокове за разглеждане и срокове за уведомяване на резултатите от процедурата за подбор.

1. Периодите за подаване на заявления за предоставяне на финансова помощ по мярката се определят на годишна база в приложимото национално законодателство. Кандидатите за финансово подпомагане подават заявление за участие по мярката в териториалното звено на ИАЛВ по регистрация на стопанството.
2. ИАЛВ осъществява административна проверка и може да извърши теренна проверка за установяване на действителното агротехническо състояние на площите.
3. ИАЛВ издава удостоверение за право на участие, след което кандидатът подава в ЦУ на ДФЗ заявление за предоставяне на финансова помощ. ДФЗ извършва административни проверки и може да извърши проверки на място за допустимост на заявлението за финансово подпомагане.
4. В срок до 15 работни дни от приключване на проверките, ДФЗ уведомява кандидатите. В 5 дневен срок от датата на уведомяване, одобрените кандидати следва да подпишат договор за предоставяне на финансова помощ.
5. Бюджетът по мярката за съответния прием се разпределя пропорционално между одобрените за финансиране заявления.

iv) критерии за допустимост:

Допустими за подпомагане са гроздопроизводители, вписани в лозарския регистър и сключили застрахователен договор (с избрана от тях компания) за реколтата, която ще бъде събрана в съответната година на подаване на заявлението.

v) допустими/недопустими разходи:

Допустими за финансиране са разходите, които са осъществявани от и за сметка на кандидата.

Застрахователните премии, заявени за подпомагане се подкрепят в рамките на определените горни граници за сумите за подпомагане.

Допустими за подпомагане са разходите за застрахователните премии, ненадвишаващи максималния размер на подпомагане, определен въз основа на обичайните пазарни цени и стандартните предположения за загуба на доход за насажденията с винено грозде.

Допустимият максимален размер на застрахователната премия, върху която се изчислява финансовата помощ, се определя за всяка финансова година със заповед на Министъра на земеделието, храните и горите. Този размер се изчислява въз основа на официална статистическа информация за средните изкупни цени на виненото грозде през предходните три винарски години и за получените средни добиви от единица площ през същите периоди за пред съгласно указанията на член 29 от Делегиран Регламент (ЕС) 2016/1149 за целите на член 49 от Регламент (ЕО) № 1308/2013.

Финансовото подпомагане е до 80% от разходите за застрахователни премии, заплатени от производителите за застраховане срещу загуби, причинени от неблагоприятни климатични условия, които могат да бъдат приравнени към природни бедствия (съгласно член 2 на Регламент (ЕС) 702/2014) това са: неблагоприятни метеорологични условия като слана, бури, градушка, заледяване, силен и проливен дъжд, тежка суша, която унищожава повече от 30% от средната продукция, изчислена на базата на предходния тригодишен период) и до 50% за загуби, причинени от животни; щети, нанесени от болести по растенията или нашествия от вредители; други неблагоприятни климатични условия, различни от неблагоприятни климатични условия, приравнени към природни бедствия.

Не се предоставя финансова помощ на кандидат, за които се установи наличие на изкуствено създадено условие за получаване на помощта или за осигуряване на предимство в противоречие с целите на мярката.

Не се предоставя финансова помощ по мярка „Застраховане на реколтата“ за площи, за които е заявено или получено подпомагане по мярка „Събиране на реколтата на зелено“ за същата финансова година.

vii) критерии за приоритет и тяхната относителна тежест:

При прилагането на мярка „Застраховане на продукцията“ не се предвижда прилагането на критерии за приоритет.

viii) процедура за подбор:

Всички постъпили заявления, които отговарят на условията за допустимост, ще бъдат подкрепени в рамките на наличния бюджет. В случай, че бюджетът не е достатъчен за финансиране на подадените заявления, подкрепата от Съюза ще бъде пропорционално намалена и разпределена в рамките на наличния бюджет.

Финансирането на одобрените кандидати ще се осъществява по силата на договор между одобрения кандидат и ДФЗ, който е компетентният орган за Република България.

ix) срокове за извършване на плащанията към бенефициерите:

Срокът за извършване на плащането е 20 работни дни след сключване на договор с кандидата.

xi) разграничаване спрямо други схеми на Съюза или национални схеми и система за проверка, въведена за избягване на двойно финансиране:

При определяне на финансовото подпомагане съгласно чл. 49 от Регламент (ЕО) № 1308/2013 се отчитат и всички останали обезщетения, които производителите може да са получили по други схеми за подпомагане, свързани със застрахования риск.

xii) държавна помощ: не

6. Инвестиции в предприятия съгласно член 50 от Регламент (ЕС) № 1308/2013

Въведено в програмата за подпомагане: да

Описание на предложените мерки:

i) предложена стратегия и количествени цели

Мярка „Инвестиции в предприятия“ цели подобряването на общите резултати на винарските предприятия и адаптирането им към изискванията на пазара, както и повишаване на тяхната конкурентоспособност. С оглед постигането на тази цел се предвиждат изпълнението на дейности, насочени към изпълнението на инвестиции за подобряване на материални и нематериални активи – съоръжения за преработка и/или инфраструктура на предприятията в лозаро-винарския сектор, както и на структурите и средствата за предлагане на пазара. Осъществяваните инвестиции ще допринесат и за повишаване на устойчивостта на процесите във винопроизводството, както и повишаване на глобалната енергийна ефективност.

Към началото на 2018 г. в България са регистрирани и функционират 260 винарски предприятия с общ производствен капацитет 5 833 483 хектолитра. В последните години се наблюдават по-силно изразени колебания и вариации в количествата произвеждано вино в България, като се отчита спад в количествата произвеждано вино със защитено наименование на произход, продиктувано в голяма степен и от потребителските предпочитания и платежоспособност. По-силен интерес сред винопроизводителите, представлява производството на регионални вина със защитено географско указание. Въпреки, че ЗГУ е форма на гарантиране на качество, все пак тази група вина са от по-ниския ценови диапазон. Традиционно високо е производството на сортови вина без ЗНП и ЗГУ и други вина без ЗГУ и ЗНП, които представляват и най-голямата група от произвеждани у нас вина. Подобряването на технологичната база и системите за управление, както и възможността за осигуряване на подходящо отлежаване и съхранение на произвежданото вино, ще позволи повишаване на устойчивостта на производството, по-добър контрол над технологичния процес и подобряване

на адаптивността към пазарното търсене. Това от своя страна ще доведе до цялостно повишение на конкурентоспособността на производството. В допълнение към това, възможността за технологично обновление ще подобри използването на енергия в предприятията, управлението на отпадъците и други, което ще доведе до икономия на енергия, и ще повиши цялостната енергийна ефективност и устойчивост на процесите. Осигуряването на устойчивост е и сред стратегическите цели на мярката „Инвестиции в предприятия“.

Количествени цели и индикатори за оценяване на тяхното постигане:

1. Подобряване на технологичната обезпеченост на винарските предприятия.
  - Договориране на минимум 60 проекта по мярката през програмния период, включващи инвестиции в материални активи и технологии, който да подобряват производствения и управленски процес на винарските предприятия;
2. Повишаване на конкурентоспособността и пазарната адаптивност на предприятията. Освен технологично обновление и обезпеченост на предприятията стремежът е да се подобри и адаптивността на винопроизводителите в сектора, като ще се насърчават проекти на винопроизводители (вкл. новорегистрирани) със собствени винени лозя, предприятия, които произвеждат вина със ЗГУ и ЗНП, както и предприятия в Северозападна България – район изоставащ силно в икономически отношение. Възможност ще бъде дадена и на обновление на предприятия, произвеждащи биологично вино, което ще отговори на нарастващите потребителски предпочитания и на цялостната национална стратегия за повишаване на биологично производство.
  - Изпълнението на поставените с мярката стратегически цели ще допринесе за поне 10% увеличение на количеството произвеждано вино в края на периода в сравнение с началото, вкл. на биологично вино и вино със ЗГУ/ЗНП.
3. Подобряване на енергийната ефективност и намаляване на разходите за енергия
  - Минимум 50% от договорираните проекти да включват дейности, водещи до подобряване на енергийната ефективност в предприятията.

ii) бенефициери:

- Еднолични търговци и юридически лица винопроизводители, вписани в лозарския регистър.
- Организации и асоциации на винопроизводители или междубраншови организации

iii) процедура за кандидатстване:

Процедурата за подаване на заявления за кандидатстване се основава на Регламент (ЕО) № 1308/2013 на Съвета, Регламент за изпълнение (ЕО) № 1150/2016 на Комисията и националното законодателство. Процедурата включва правилата за лицата, които имат право да подават заявление за кандидатстване, правилата за подаване на заявление, с включени срокове за разглеждане и срокове за уведомяване на резултатите от процедурата за подбор. Важна част от тази процедура е и проверката за спазването на всички изисквания за допустимост на кандидатите, предвижданите от тях дейности и предлаганите разходи. Процедурата за кандидатстване съдържа и правилата за установяване и прилагане на критериите за приоритет за отделните проекти.

Периодите за подаване на заявления за предоставяне на финансова помощ по мярката се определят със заповед на изпълнителния директор на Държавен фонд „Земеделие“, която се публикува на електронната страница на ДФЗ в срок най-малко 30 дни преди началото на съответния период.

1. Кандидатите за финансово подпомагане подават заявление за участие в мярката в териториалното звено на ИАЛВ по регистрация на винопроизводителите, към което се прилагат изискуеми, съгласно националното законодателство, документи.
2. ИАЛВ осъществява административна проверка и проверка на място, след като изготвя становище за одобрение или отхвърляне на инвестиционната идея и заявлението. Ако заявлението е одобрено, ИАЛВ издава удостоверение за участие в мярката „Инвестиции в предприятия“.
3. След получаване на удостоверението за участие кандидатът подава в ЦУ на ДФЗ заявление за предоставяне на финансова помощ. ДФЗ извършва административни проверки и проверки на място за преценяване допустимостта на проектното предложение. Всички предложени за поемане на разходи трябва да бъдат обосновани на база на три независими оферти, като се избира офертата с най-ниска цена.
4. След проверка на допустимостта се извършва класиране на проектите съгласно критериите за приоритет.
5. В срок до 70 дни от приключване на приема на заявления за подпомагане ДФЗ публикува класиране на одобрените проектни предложения. След уведомяване на кандидата следва да се подпише договор за предоставяне на финансова помощ. Ако кандидатът е извършил някоя от предвидените дейности преди подписването на договора, размерът на помощта се намалява със стойността, предвидена за същата дейност в инвестиционния проект, с изключение на предпроектните разходи.

6. Ползвателят на помощта е длъжен да сключи и поддържа валидна застраховка на активите, предмет на финансиране. Застраховката следва да се поддържа валидна и в срока за мониторинг.
7. Ползвателят на финансовата помощ може да подаде обосновано искане за промяна на договора с ДФЗ не по-късно от 1 месец преди изтичане на неговия срок. Към искането се прибавят доказателства, необходими за преценка на неговата основателност. Не се допуска изменение и/или допълнение на договора, което засяга основната цел на дейността и/или променя предназначението на дейностите, което води до увеличаване на стойността на договорената финансова помощ. Разрешават се единствено обосновани промени, за които се сключва допълнително споразумение към договора.
8. Ползвателят на помощта може да поиска удължаване на срока на договора до максималния допустим срок, предвиден в нормативната уредба.

iv) критерии за допустимост:

Допустими за подпомагане са винарски предприятия от лозаро-винарския сектор, които са вписани в лозарския регистър, както и организации на винопроизводители, асоциации на два или повече производителя или междубраншови организации. Финансово подпомагане по мярката е допустимо при спазване на всички изисквания на чл. 35 от Делегиран регламент (ЕС) 2016/1149 на Комисията:

1. операциите и свързаните с тях действия да са ясно определени, като са описани инвестиционните дейности и са включени очакваните разходи;
2. има гаранции, че предложените разходи на операцията не превишават обичайните пазарни цени;
3. има гаранции, че бенефициерите имат достъп до достатъчен технически и финансови ресурси, за да се гарантира, че операцията се изпълнява ефективно и че кандидатстващото предприятие не е в затруднение;
4. има съответствие между предложените стратегии и поставените цели и вероятното въздействие и успеха в подобряването на цялостните характеристики на съоръженията за преработка или предлагане на пазара и тяхното приспособяване към изискванията на пазара, както и в повишаването на тяхната конкурентоспособност.

Към заявленията за предоставяне на финансова помощ следва да бъде представена и приложимата проектна документация с описани инвестиционни дейности и включени очаквани разходи. За оценка на предложените разходи ще бъде използван метода за оценка на поне три независими и съпоставими оферти с оглед определяне обосноваността на

предложените разходи. Ще се следи за това оферентите да бъдат независими, да не бъдат в открито производство по несъстоятелност, да не са обявени в несъстоятелност и да не се намират в производство по ликвидация. Офертите следва да бъдат съпоставими, с ясно и детайлно описание на разходите. При преценяване на допустимостта на проектните предложения се извършва и оценка на бенефициерите за технически и финансов ресурс с цел гарантиране на ефективно изпълнение на поетите задължения. Предприятия в затруднено финансово положение няма да се подпомагат.

Подробна процедура относно условията, които трябва да бъдат спазвани, за да бъде заявлението за финансово подпомагане съвместимо с гореописаните критерии за допустимост ще бъде описана в Наредба за реда и условията за предоставяне на финансова помощ съгласно Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор в периода 2019-2023 г.

v) допустими/недопустими разходи:

Допустими за финансиране са разходите, които са осъществявани от и за сметка на кандидата. Финансират се само разходи, които са платени по банков път от нарочна банкова сметка на ползвателя, които са извършени в периода между датата на подписване и преди крайният срок за изпълнение на договора за предоставяне на финансова помощ, сключен между одобрения кандидат и ДФЗ, с изключение на предпроектните разходи (общи разходи, като такси на инженери и такси за консултации, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права, лицензи и авторски права и регистрацията на колективни марки).

Възстановяването на разходите ще се извършва въз основа на разходо-оправдателни документи, които се подават от бенефициерите (копия на оригинални фактури и други подкрепящи документи, доказващи действителността на разходите, като например, платежни нареждания, банкови извлечения и др.). В случай, че представените разходооправдателни и/или счетоводни документи са на чужд език, същите следва да се представят на ДФЗ с превод от заклет преводач или превод с апостил на български език.

Допустими за подпомагане дейности и разходи в Националната програма за подкрепа на лозаро-винарския сектор 2018 – 2023 г., посочени и в член 33 на Делегиран Регламент (ЕС) 2016/1149 са:

1. Закупуване или закупуване на лизинг на нови машини и оборудване, включително и на компютърен софтуер по отношение на:
  - машини/оборудване за преработката на грозде;
  - оборудване за контрол на ферментацията, оборудване за обработка на вино и гроздова мъст;
  - оборудване за контрол на температурата;
  - оборудване за преместване на виното в избените помещения;

- оборудване за технология, свързана с пенливи вина;
  - оборудване за бутилиране, етикетиране, опаковане;
  - оборудване за управление на отпадните води;
  - оборудване на инфраструктурата на избата:
    - тръбни линии, тръбопровод, различни мрежи (кислород, азот, вода, SO₂ и др.);
    - монтаж и помощни съоръжения;
    - автоматични системи;
  - оборудване за съхранение, смесване, грижа и стареене на виното:
    - бъчви за ферментация, съхранение и стареене на виното, в т.ч. и термо-регулирущи бъчви;
    - резервоари от неръждаема стомана за винопроизводство и съхранение на вино – стационарни и подвижни;
    - пластмасови резервоари за винопроизводство и съхранение на вино (сертифицирани за хранителни цели);
    - възстановяване на стоманобетонни съоръжения за съхранение на лозаро-винарски продукти чрез полагане на вътрешно покритие от типа епоксидна смола или неръждаема стомана;
    - оборудване за избено помещение за ферментация, съхранение и стареене на виното – стелажи, контейнери, хумидизатори, микрооксиженация (микрооксиженатори);
    - модулна система за позициониране на бъчви;
    - автоматизирана стелажна система за съхранение на бутилирани вина.
2. Строително-монтажни работи за изграждане, надстрояване, пристрояване и/или реконструкция на сгради, предназначени за:
- производство на вино (от обработка на гроздето до бутилиране и етикетиране на виното в изба);
  - контрол на качеството на виното – анализиращи лаборатории;
  - съхранение на виното – складове;
  - предлагане на пазара на вино:
    - винотеки;
    - изложбени зали;
    - фиксирани места за продажби (на дребно) в стопанството (на територията на предприятието);
  - подобряване на инфраструктурата в предприятието.

3. Общи разходи, свързани с разходите, посочени в т. 1 и 2, като хонорари на инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи и строителен надзор.

Недопустими за подпомагане разходи са:

1. Закупуване на машини или оборудване втора употреба;
2. Оборудване за създаване на системи, които дават възможност за въвеждането/поддръжката на сертифициране на частно производство (например разпространение от търговски вериги);
3. Развитие на нови продукти, процеси и технологии, свързани с лозаро-винарски продукти.
4. Разходи за инвестиции за обикновена подмяна;
5. Разходите, свързани с договор за лизинг, извън посочените по-горе, по-специално маржа на лизингодателя, разходите за рефинансиране на лихви, непреките разходи и разходите за застраховка.
6. данък добавена стойност (ДДС) освен в случаите, когато той действително и окончателно е поет от бенефициер, различен от данъчно незадължени лица, посочени в чл. 13, ал. 1 от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 г. относно общата система на данъка върху добавената стойност.
7. Разходите за събаряне на стари сгради и производствени съоръжения;
8. Разходите за стъklarско оборудване на лаборатория (колби, епруветки, пипети и т.н.) и други краткотрайни материални активи;
9. Разходите за строително-монтажни работи по чл. 137, ал. 1, т. 6 от Закона за устройство на територията;
10. Разходи за изграждане и ремонт на пътища на територията на предприятието;
11. Разходи за изграждане или реконструкция на съоръжения за управление на отпадните води, когато не са свързани с изпълнението на дейности за увеличаване на производствения капацитет на предприятието.

Инвестициите за обикновена подмяна са недопустими за подпомагане. „Обикновена подмяна“ означава обновяване на съществуващо оборудване без подобряване на съществуващата технология, и без подобряване на общите резултати на предприятието.

Не се предоставя финансова помощ на кандидат, за който се установи наличие на изкуствено създадено условие за получаване на помощта или за осигуряване на предимство в противоречие с целите на мярката.

Максималната стойност на един проект не може да надвишава 800 000 евро. Максималният размер на общите допустими разходи по мярката за целия период на прилагане на програмата за един кандидат е 2 000 000 евро.

Максималният размер на финансовата помощ за микро-, малки и средни предприятия по смисъла на Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията е до 50 % от стойността на действителните разходи за осъществяване на допустимите инвестиционни дейности. След приключване на дейностите и представяне на разходо-оправдателни документи (фактури) се извършват документални проверки и проверки на място, с които се гарантира, че извършените дейности по инвестицията отговарят на разходите, направени за тях и няма да бъде допусната свръх компенсация на бенефициера при изплащане на финансовата помощ.

Интензитетът на финансовата помощ се съкращава наполовина за предприятия с или по-малко от 750 служители или с оборот, по-малък или равен на 200 милиона евро, и е до 25% от действително направените разходи.

За предприятия с над 750 служители или с оборот над 200 милиона евро, интензитетът на финансовата помощ е до 15% от действителното направените допустими разходи.

Обстоятелствата по брой служители и годишен оборот се доказват на база Годишен финансов отчет на предприятието за предходен отчетен период.

vii) критерии за приоритет и тяхната относителна тежест:

Въз основа на член 36 от Делегиран регламент (ЕС) 2016/1149 на Комисията след разглеждане на заявленията се дава предпочитание на операции, за които е вероятно да повлияят положително върху икономите на енергия, глобалната енергийна ефективност и екологично устойчивите процеси. Това определя въвеждането на приоритет за проекти, включващи дейности, насочени към подобряване на енергийната ефективност и икономията на енергия в предприятието.

Относителна тежест на критериите за приоритет:

Критерии за приоритет	Относителна тежест
Проекти, насочени към подобряване на енергийната ефективност на предприятието	10 точки
Предприятия, преработващи над 30% собствена суровина	20 точки
Предприятия, насочени за производство на биологично сертифицирано вино	5 точки
Предприятия, насочени към производство на вино със Защитено наименование на произход (ЗНП)	15 точки
Над 70% от произвежданите вина в предприятието са със ЗГУ и/или ЗНП	10 точки
Проекти предвидени за изпълнение в Северозападна България	5 точки
Новорегистрирани винопроизводители, които имат най-малко двегодишна история в лозарския регистър като гроздопроизводител към момента на кандидатстване	10 точки
Общ брой точки	75 точки

Предложените допълнителни критерии за приоритет са свързани с поставените стратегически цели, и в резултат на направени анализи и дискусии със заинтересованите страни. С оглед насърчаване на балансираното развитие на производството на вино в страната се дава приоритет на производители, които преработват собствена суровина, както и на такива, произвеждащи биологично сертифицирано вино. Това ще допринесе индиректно за насърчаване на устойчиво производство и развитие на биологичното производство в страната. Друг важен елемент за постигане на стратегическата цел – устойчиво развитие на производството, е да се обхванат по-широк кръг от производители, които имат намерение да модернизират стопанствата си и преминат от гроздопроизводители към винопроизводители.

Във връзка със стремежа към повишаване на конкурентоспособността и адаптиране към пазарната страна ще бъде стимулирано и производството на вина със ЗНП. Това е свързано с цялостната стратегия за развитие на българското винарство, а именно производство на висококачествени вина, които да отговарят на пазарното търсене, както в страната така и на международния пазар. В тази връзка се залага и приоритет за насърчаване на инвестициите от страна на предприятия, които имат пазарен дял над 5% от произведените вина със ЗНП и ЗГУ спрямо общото производство за страната на вина със ЗНП и ЗГУ.

Вземайки предвид необходимостта от интервениране със средства, с оглед подпомагане на райони, в които секторът има по-голяма необходимост от подкрепа, ще бъдат приоритетно подпомагани проекти, които ще се реализират на територията на Северозападна България.

vi) процедура за подбор:

Постъпилите заявления за подпомагане се оценяват със съответен брой точки, съгласно критериите за оценки и по ред, съгласно националното законодателство, като допустими за подпомагане са проекти, получили не по-малко от 5 точки по тези критерии.

В случаите на повече от едно заявление с еднакъв брой точки, за които наличният бюджет за приема е недостатъчен, той се разпределя между тези заявления, пропорционално на заявеното финансиране.

Финансирането на одобрените кандидати ще се осъществява по силата на договор между одобрения кандидат и Държавен фонд „Земеделие” (ДФЗ), който е компетентният орган за Република България.

ix) срокове за извършване на плащанията към бенефициерите:

До 10 работни дни след изтичане на крайния срок за изпълнение на дейностите от договора, но не по-късно от 1 юли на съответната финансова година ползвателят на финансова помощ подава в ЦУ на Държавен фонд "Земеделие" заявление за окончателно плащане на остатъка в случаите, когато е получил авансово плащане или за плащане на цялата

договорилана сума след изпълнение на дейностите ако бенефициерът не е кандидатствал за авансово плащане.

х) авансови плащания: да

До 80 % от договориланата финансова помощ може да бъде изплатена авансово, при условие че изпълнението на дейностите е започнало и със заявлението за кандидатстване е заявено авансовото плащане.

За предоставяне на авансово плащане ползвателят подава в ЦУ на Държавен фонд "Земеделие" заявление по образец, с приложени изискуеми по националното законодателство документи, вкл. оригинал на банкова гаранция, учредена в полза на ДФЗ (по образец), в размер 110 % от исканата за авансово изплащане сума със срок на валидност не по-малко от 4 месеца след изтичане на срока за изпълнение на всички дейности по договора.

В срок до 30 работни дни от подаване на заявлението за авансово плащане изпълнителният директор на ДФЗ одобрява или мотивирано отказва със заповед изплащането на авансово заявената сума и писмено уведомява ползвателя.

xi) разграничаване спрямо други схеми на Съюза или национални схеми и система за проверка, въведена за избягване на двойно финансиране:

Съгласно член 34 от Делегиран регламент (ЕС) 2016/1149 подпомагане не се отпуска за операции, които са получили подпомагане по член 45 от Регламент (ЕС) 1308/2013.

По мярка "Инвестиции в предприятия" не се подпомагат разходи за дейности, финансирани по други схеми или мерки от фондовете на ЕС и с национални средства.

Ще бъдат осигурени контролни проверки с цел избягване на двойно финансиране, които ще се прилагат за всеки проект по мярката. Системата за контрол, в това число и кръстосаните проверки, е предвидена в приложимата национална правна рамка, в която са заложиени критериите за нейното осъществяване.

Разграничителната (демаркационната) линия между Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор и ПРСР е представена в таблицата.

Дейности, допустими за финансиране по Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор	Дейности, допустими за финансиране по Програмата за развитие на селските райони
1. Закупуване или закупуване на лизинг на нови машини и оборудване, включително и на компютърен софтуер по отношение на: 1.1. машини/оборудване за преработката на грозде (претегляне, раздробяване, пресоване и др.); 1.2.оборудване за контрол на ферментацията,	1. Инвестиции свързани с качествения контрол: - Изграждане, придобиване, включително и на лизинг или подобрения на недвижимата собственост по отношение на строителство/оборудване на лаборатории за контрол на качеството на лозаро-винарски продукти; 1.2. Закупуване или закупуване на лизинг на нови машини и оборудване, включително и компютърен софтуер по

<p>оборудване за обработка на вино и гроздова мъст (филтриране, утаяване, избистряне и др.);</p> <p>1.3. оборудване за контрол на температурата;</p> <p>1.4. оборудване за преместване на виното в избените помещения;</p> <p>1.5. оборудване за технология, свързана с пенливи вина (производство, съхранение, бутилиране);</p> <p>1.6. оборудване (бутилиране, етикетирание, опаковане);</p> <p>1.7. оборудване за управление на отпадните води;</p> <p>1.8. оборудване на инфраструктурата на избата:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тръбни линии, тръбопровод, различни мрежи (кислород, азот, вода, SO₂ и др.); - монтаж и помощни съоръжения; - автоматични системи; <p>1.9. оборудване за съхранение, смесване, грижа и стареене на виното:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бъчви за ферментация, съхранение и стареене на виното, в т.ч. и термо-регулирущи бъчви; - Резервоари от неръждаема стомана за винопроизводство и съхранение на вино – стационарни и подвижни; - Пластмасови резервоари за винопроизводство и съхранение на вино (сертифицирани за хранителни цели); - Възстановяване на стоманобетонни съоръжения за съхранение на лозаро-винарски продукти чрез полагане на вътрешно покритие от типа епоксидна смола или неръждаема стомана; - Оборудване за избено помещение за ферментация, съхранение и стареене на виното – стелажи, контейнери, хумидизатори, микрооксигенация (микрооксигенатори); - Модулна система за позициониране на бъчви; - Автоматизирана стелажна система за съхранение на бутилирани вина. <p>2. Строително-монтажни работи за изграждане, надстрояване, пристрояване и/или реконструкция на сгради, предназначени за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - производство на вино (от обработка на гроздето до бутилиране и етикетирание на виното в изба); - контрол на качеството на виното – анализиращи лаборатории; - съхранение на виното – складове; - предлагане на пазара на вино: <p>о винотеки;</p>	<p>отношение на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обработка на лозови насаждения, беритба, транспорт на грозде; - оборудване за системи за качество, проследяемост; - оборудване за спазването на стандарти за храните. <p>1.3. Общи разходи, свързани с разходите, посочени в т. 1.1. и т. 1.2., като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи</p> <p>2. Инвестиции свързани с пускане на пазара на лозаро-винарски продукти:</p> <p>2.1. Изграждане, придобиване, включително и на лизинг или подобрения на недвижимата собственост чрез придобиване/изграждане/обновяване/модернизация на инфраструктурата за продажба и техника за презентации и оборудване на складове, логистични центрове, търговски представителства.</p> <p>2.2. Закупуване или закупуване на лизинг на нови машини и оборудване, включително и компютърен софтуер по отношение на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оборудване за презентации и продажби; - оборудване на складове, логистични центрове, търговски представителства; - оборудване за логистиката и търговията с вино; - хардуер, софтуер, уеб платформи / електронна търговия. <p>2.3. Общи разходи, свързани с разходите, посочени в т. 2.1. и т. 2.2., като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи</p> <p>3. Инвестиции, свързани с участие в стопанството като цяло:</p> <p>3.1. Изграждане, придобиване, включително и на лизинг или подобрения на недвижимата собственост по отношение на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - придобиване /реконструкция на сгради/инфраструктура; <p>3.2. Закупуване или закупуване на лизинг на нови машини и оборудване, включително и компютърен софтуер за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - инфраструктура, оборудване; - оборудване за система за управление (контрол на предприятието); <p>3.3. Общи разходи, свързани с разходите, посочени в т. 3.1. и т. 3.2., като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи.</p> <p>4. Развитие на нови продукти, процеси и технологии, свързани с лозаро-винарски продукти и по-специално:</p>
---	---

<p>о изложбени зали;</p> <p>о фиксирани места за продажби (на дребно) в стопанството (на територията на стопанството);</p> <p>- подобряване на инфраструктурата в предприятието.</p> <p>3. Общи разходи, свързани с разходите, посочени в т. 1, като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи.</p>	<p>- подготвителните работи като концепция и развитие на нови методи, процеси и технологии, материални или нематериални инвестиции, свързани с тях, преди използването на ново разработените методи, процеси и технологии в преобразуването;</p> <p>- машини/оборудване и софтуер, които да се използват в рамките на концепцията или при въвеждането на модерни и иновативни технологии;</p> <p>- развитие на нови качествени продукти/нови процеси и техники за подобряване на качеството на преработката на грозде, производство на вино и съхранението му.</p>
---	--

xii) държавна помощ: не

7. Иновации в предприятия съгласно чл.51 от Регламент (ЕС) №1308/2013

Въведено в програмата за подпомагане: **не**

8. Дестилация на вторични продукти съгласно член 52 от Регламент (ЕС) №1308/2013

Въведено в програмата за подпомагане: **не**

Б. Резултати от проведените консултации:

Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор в България за периода 2019-2023 г. е разработена от работна група от експерти от Министерство на земеделието, храните и горите (МЗХГ), Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ) и Изпълнителна агенция по лозата и виното (ИАЛВ) след консултации с представители на сектора, в лицето на Националната лозаро-винарска камара.

Процесът на подготовка на програмата стартира с изготвянето на *Анализ на развитието на лозаро-винарския сектор в България* за периода 2007-2016 г. Отчетени са и ефектите от прилагането на предходните две програми за подпомагане – Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор 2008/2009-2013/2014 и Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор на България за винарските 2014-2018 години. Целта на анализа е да очертае основните характеристики на производството на винено грозде в България, сортовата и възрастова структура на винените лозя, производството и търговията с вино в България, както и външната търговия и конкуренцията на международните пазари. Анализът включва и преглед на дейностите и разпределените средства при предходните две програми.

Изготвеният анализ беше изпратен до участниците в Постоянната работна група за оперативно решаване на текущи въпроси в сектор Вино, създадена със Заповед № РД 09-740

от 20.09.2017г. на Министъра на земеделието, храните и горите. На 05.12.2017 г. се проведе заседание на работната група във връзка с подготовката на новата Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор за периода 2019-2023 г. Дискусията се съсредоточи върху мерките, които ще бъдат част от новата програма, необходимостта от включването на нови мерки, възможностите за разпределение на бюджета между тях и контролът за спазване на правилата за тяхното прилагане.

В резултат на настъпил през гроздоберна кампания 2019 г. дисбаланс в търсенето и предлагане на винено грозде и последващ кризисен период в сектора, бе направен обстоен анализ на възможните инструменти, с които държавата може да подпомогне възстановяването на пропорционалното равновесие на вътрешния пазар и заинтересованите страни взеха решение мярка „Събиране на реколтата на зелено” да бъде включена в националната програма. Нейното прилагане ще бъде стартирано при евентуални бъдещи сътресения.

След проведени работни срещи между представителите на МЗХГ, ДФЗ и ИАЛВ, и след официално становище на бранша се взе решение Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор да включва пет мерки, които отразяват стратегическите цели за развитие на лозаро-винарския сектор в България. Тези мерки са:

1. Популяризиране в трети страни;
2. Преструктуриране и конверсия на лозя;
3. Застраховане на реколтата;
4. Инвестиции;
5. Събиране на реколтата на зелено.

Работата по подготовката на националната програма се координирана от МЗХГ.

В. Цялостна стратегия:

Стратегическият подход при разработването и прилагането на Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор в България за периода 2019-2023г. обхваща анализ на настоящото състояние, идентифициране на основните нужди за развитие на сектора и възможността за адресирането им чрез прилагането на мерки за подпомагане.

Лозарството е важен сектор за българското селско стопанство, като българските производители имат опит и традиции, както в отглеждането на лозя и производството на грозде, така и в производството на вино. Съвременните социално-икономически условия обаче поставят лозаро-винарския сектор в България пред редица предизвикателства, допълвани и от трудности, свързани с биологичния характер на производството на грозде. Зависимостта от климатичните условия, нападенията от болести и неприятели прави производството често непредвидимо. Промяната на потребителските нагласи и тяхната

платежоспособност също влияят върху производството на вино, като изискват промяната както на сортовия състав на насажденията, така и на използваните технологии в производството.

Сортовата и възрастовата структура на винените лози в България са сред основните фактори, определящи производствения и конкурентния потенциал на българското винено лозарство. През последните над 25 години в България не се наблюдава значително изменение в структурата на отглежданите сортове. Сравнително постоянно остава и съотношението на отглежданите и реколтирани бели и червени винени сортове. През 2015 година 57% от площите са с червени винени сортове. От тях водещо значение имат четири основни сорта – Мерло, Каберне Совиньон, Памид и Широка мелнишка лоза. И докато през 2001 година сортът Памид е заемал около 35% от всички площи с червени винени сортове, през 2009 и 2015 г. той заема 20% от площите и отстъпва на трето място сред най-популярните за отглеждане. Сортът Мерло е на първото място, следван на 1% от Каберне Совиньон през 2015 г. Интерес се наблюдава и към други червени сортове – традиционно отглежданите Мавруд и Гъмза, а в последните години се наблюдава засилване на интереса и към няколко нетрадиционни за България сорта – Сира, Каберне Фран и Пино ноар. Това е продиктувано от търсенето от страна на винопроизводителите, които залагат на модерни и търсени на световния пазар сортови вина.

При белите винени сортове също се наблюдава сравнително силно изразена концентрация – 75% от площите са заети от 5 основни сорта през 2001 и 2009 г. През годините се отчита известна динамика, която води до още по-голяма концентрация, като през 2015 г. тези 5 сорта съставят 90% от сортовата структура на площите. Тези най-разпространени сортове са Ркацители, Мискет червен, Мускатотонел, Шардоне и Димят. Увеличават се и площите със Совиньон Блан.

Въпреки, че процентното съотношение между сортовете се запазва през трите разглеждани години, площите, изразени в ха., се променят значително. През 2001 г. площите със сорт Ркацители са 11 759,68 ха., през 2009 те са 3150 ха., а през 2015 – 5336 ха. Ръст има при площите със Шардоне спрямо 2001 и 2009 г., както и при площите с Мускатотонел. Най-голям спад се наблюдава в площите със сорт Димят, от който през 2001 г. има почти 10 000 ха., а през 2015 едва малко над 2900 ха. Интересът към качествените бели вина е и сред причината за създаване на по-големи лозови насаждения със сорта Совиньон блан, които през 2015 г. са вече почти 1000 ха.

През 2015 година в България има 1717,02 ха. лозя, които още не са встъпили в плододаване. От тях 1088,99 ха. са лозя за производство на вина със ЗГУ, а 617,21 ха. за производство на вина със ЗНП. Това съотношение потвърждава наблюдаваната тенденция за

намаляване на интерес към отглеждане на лозя за производство на вина със ЗНП. Интересът към ЗГУ продължава да е по-голям.

От плододаващите лозя през 2015 година 25% (14 722,82 ха.) са с грозде за производство на вина със ЗНП, 35% (20 272,77 ха.) са с лозя, плододаващи грозде за производство на вина със ЗГУ, 40% са площи с лозя за производство на грозде без ЗНП или ЗГУ.

Възрастовата структура на лозята също е важен показател за оценка на потенциала за развитие на лозарството в България. Неблагоприятен е факта, че и при белите и при червените винени сортове по-голям относителен дял имат лозовите насаждения с възраст над 30 години. В периода 2013-2015 г. в България са засадени 762 ха. лозя със сортове за бели вина и 499,09 ха. лозя за червени вина. През 2015 година 76% от лозята с бели винени сортове са над 30 годишни, при червените този процент е 65%. В категорията 10-29 годишни лозя през 2015 г. са общо 1793,49 ха. - (8%) лозя за бели вина и 5037,91 ха. (16%) лозя за червени вина.

Възrastова структура на лозята в България, 2009 и 2015 г.

	до 3 години	от 3 до 9 години	от 10 до 29 години	над 30 години
Лозя за бели вина, ха	2105	2208	5705	10571
%	10%	11%	28%	51%
Лозя за червени вина, ха	2603	7133	8949	16859
%	7%	20%	25%	47%
Общо	4708	9341	14654	27430
%	8%	17%	26%	49%
Лозя за бели вина, ха	762	2812	1793,49	16943,05
%	3%	13%	8%	76%
Лозя за червени вина, ха	499,09	5273,81	5037,91	20403,67
%	2%	17%	16%	65%
Общо	1347,82	8422,46	7023,74	37528,11
%	2%	16%	13%	69%

Източник: ИАЛВ, Лозарски регистър и МЗХГ, отдел "Агростатистика"

Продуктивността на лозови насаждения с подобна възрастова структура е занижена, особено имайки предвид, че в периода на тяхното отглеждане, грижите за тях са били не винаги оптимални. Прилагането на Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор 2008/2009-2013/2014 и Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор на България за винарските 2014-2018 години има важна роля за създаването на нови насаждения и техният ефект благоприятства преструктурирането на насажденията и подобряването както на възрастовата структура, така и на сортовата. Подкрепата за тези мерки и през новия програмен период е необходима с оглед продължаващата нужда от подобряване на възрастовата структура, но и поради нуждата от отговаряне на потребителското търсене и променящите се предпочитания.

По отношение на производството на вино у нас през последните десет години се наблюдават по-силно изразени колебания и вариации в количествата произвеждано и реализирано вино. Негативна тенденция е намалението в количествата произвеждано вино със ЗНП. Това е негативен сигнал за конкурентоспособността на качествени български вина от по-висок ценови клас, както на вътрешния, така и на международния пазар. През 2007 г., са произведени 72 123 хектолитра качествено вино, а през 2016 г. по-малко от 10 000 хектолитра. Дори да разглеждаме произведените през 2015 г. 16 861 хектолитра – това все пак е спад с почти 77%. По-силен интерес сред винопроизводителите, представлява производството на регионални вина със ЗГУ. След присъединяването на България към ЕС се засилва производството на вино от тази група, като ежегодно се произвеждат над 400 000 хектолитра, а в определени години е декларирано и производство над 500 000 хектолитра. Традиционно високо е производството на сортови вина без ЗНП и ЗГУ и други вина без ЗГУ и ЗНП, които представляват и най-голямата група от произвеждани у нас вина. Те се отнасят към трапезните вина и са от по-нисък ценови клас. През разглеждания период най-високо е производството на вино и гроздова мъст през 2013 г., когато то достига 1 755 198 хектолитра.

	Произведени вина (hl)					Общо (вина и мъст)
	със ЗНП	със ЗГУ	Сортови вина без ЗНП/ЗГУ и други без ЗНП/ЗГУ	Други	Мъст	
2007	72123	464715	788299	14398	41380	1 380 915
2008	65587	437148	864086	12114	10861	1 389 796
2009	45 250	424 722	743 379	2 452	29 809	1 245 612
2010	30 480	383 959	577 183	1 199	36 908	1 029 729
2011	23 911	422 655	601 689	1 542	48 437	1 098 234
2012	22 451	381 569	865 657	2 034	65 561	1 337 272
2013	20 891	554 015	1 144 881	4 682	30 729	1 755 198
2014	10 530	322 228	411 806	2 388	86 146	833 097
2015	16 861	503 719	788 642	928	56 655	1 366 805
2016	9 510	360 984	835 868	1 422	37 207	1 244 991

Източник: ИАЛВ

Предвид по-слабо платежоспособното потребителско търсене в България, реализация на вината от високия ценови клас следва да се търси приоритетно на международния пазар. Слабото производство обаче е показател, че България следва да положи допълнителни усилия за завоюването на позиции на международния пазар.

Винарството е традиционно експортно ориентиран отрасъл в България и страната е нетен износител. През периода 2007-2016 г. общата стойност на износа на вино от България намалява ежегодно, средно с 10%, като най-слаб е темпът на намаление при наливните вина. Положителен елемент е повишаването на средната цена на изнасяните количества вино. Това говори, че българският износ се насочва в посока износ на вина с по-високо качество, а съответно и цена. Това най-вече е валидно за бутилираните вина, които заемат и основен дял от износа.

До 2007 г. износът на България към трети страни, превишава количествено износа за ЕС. През следващите 10 години (2007-2016) търговските връзки с ЕС се засилват, а количеството изнасяно вино за трети страни намалява. По отношение на износа за трети страни, Русия продължава да е основния търговски партньор, но 2016 г. спадът в изнесените количества е над 90% спрямо 2007. Това изисква засилване на мерките, насочени към завоюването на нови пазари в трети страни. В световен план най-големите вносители на вино (в стойностно изражение) през 2016 г. са САЩ, Великобритания, Германия, Китай, Канада, Хонг Конг, Япония, Холандия, Швейцария и Белгия. По категории – пенливи, бутилирани и наливни вина, когато не се взема под внимание внос от страните от ЕС, най-големият вносител в стойностно и количествено изражение е САЩ. При пенливите вина Япония е вторият по големина вносител (в стойностно изражение и на 5-то място в количествено). При разработването на предходните Национални програми за развитие на лозаро-винарския сектор са идентифицирани група от трети страни, извън ЕС, към чиито пазари са насочени усилията на България за популяризиране на българските вина. Сред тези страни попадат едни от най-големите и развиващи се вносители, каквито са: САЩ, Китай и Япония. Освен тях за приоритетни са определени още пазарите на: Русия, Виетнам, Тайланд, Тайван, Бразилия и Алжир.

През последните години се наблюдава оживление по отношение на вноса на българско вино на част от тези пазари. За периода 2007-2016 г. пазарният дял на българско вино в САЩ е 0,02%, а през 2016 – 0,03%. Внесени са общо 297 тона вино. Оживление се наблюдава и на китайския и японските пазари, на които средния дял на българското вино е 0,11%. Положителна тенденция на китайския пазар е и ръста в средната стойност на единица внесено количество вино, като това е показател, че в страната е внасяно вино от по-висок ценови клас. Ръст в средната стойност има и в Япония, Тайван и Малайзия.

Експортно насочените производства са в основата на изграждането на конкурентоспособността на всяка една икономика. В този смисъл, въпреки отчитаните трудности във външната търговия с вино през последните години, ориентацията на сектора към износ е важна причина за насочване на специално внимание към него.

Въз основа на направения анализ и представените на кратко резултати се идентифицират следните области за интервенция, обуславящи и стратегическите цели на Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор в България за периода 2019-2023 г.:

1. Подобряване на конкурентоспособността и устойчивостта на лозарските стопанства чрез подобряване на възрастовата и сортовата структура на насажденията, с оглед отговаряне на търсенето и изискванията на пазара, и подобряване на техниките за управление за оптимизиране на производствените разходи;
2. Подобряване на адаптивността на производителите на грозде към загубите на доход и подпомагане на управлението на риска, чрез насърчаване на застраховането на реколтата;
3. Подобряване на конкурентоспособността и адаптивността на пазара и повишаване на жизнеспособността на винарските предприятия, чрез инвестиции в технологично обновление и строително-монтажни работи;
4. Подобряване на конкурентоспособността на винопроизводителите на международния пазара, чрез дейности за популяризиране;
5. Осигуряване на инструмент за въздействие върху пазара в лозаро-винарския сектор, в случай на индикации за кризисни състояния.

Така идентифицираните стратегически цели се допълват от дейности, насочени към подкрепата на производството и реализацията на качествени вина – със ЗГУ/ЗНП и сортови без ЗНП/ЗГУ, както и производството и реализацията на биологични вина. Предвид по-неблагоприятното икономическо състояние на стопанствата в Северозападна България, на тях също се дава приоритет при кандидатстването за подпомагане. Интегрираните предприятия, отглеждащи собствена лозарска продукция, както и такива отговарящи на условията за микро, малки и средни предприятия, също следва да бъдат подкрепяни, с оглед балансираното развитие на сектора, запазването на работни места и поддържането на жизнени селски райони.

При прилагането на Националната програма ще бъдат спазвани всички изисквания, които гарантират ненарушаване на правилата на свободната конкуренция, както в страната, така и на ниво ЕС. Няма да се допуска двойно финансиране по различни програми и мерки за еднакви или подобни дейности.

Г. Оценка за очакваното въздействие в технически, икономически, екологичен и социален план:

С включване на мерките „Преструктуриране и конверсия на лозя”, „Популяризиране в трети държави”, „Инвестиции в предприятия”, „Застраховане на реколтата“ и „Събиране на

реколтата на зелено“ ще се повиши конкурентоспособността на лозаро-винарския сектор в страната:

Чрез мярката „Популяризиране в трети държави“ ще се подобри имиджът на произведените в Европейския съюз вина извън обхвата на вътрешния пазар, ще се увеличи износът на продуктите чрез завладяване на нови пазари. Провеждането на промоционални дейности в трети страни ще продължи вече започнатата дейност за увеличаване на представителността на българските вина, ще предостави на производители и търговци възможността да се използват нови пазари, както и да се възстанови и разшири присъствието на познати пазари. Подкрепата ще бъде насочена към засилване на търговията с възможности за износ на вина с гарантирано качество. По този начин ще се постигне повишаване на средната цена на износа Съюза.

С мярката „Преструктуриране и конверсия на лозя“ ще се заменят по-ниско качествени винени сортове лозя с по-конкурентни винени сортове и ще се въведат нови по-съвременни техники на управление на лозята. Всеки производител сам ще избира подходящите дейности за преструктуриране и по този начин ще осигури оптимално адаптиране на производството към пазарните условия. Преструктурирането на винените лозя остава като важна стъпка към по-нататъшни подобрения на производствения потенциал, като по този начин се постига повишаване на средното качество на суровини и подобряване на конкурентоспособността на производителите. Дейностите по мярката благоприятстват модернизирването на сектора и неговото устойчиво развитие, както и пазарното присъствие на произведените продукти. Прилагането на мярката допринася за създаване на работни места, като това рефлектира върху укрепването на социалната структура. Подпомагането на дейностите в лозарските стопанства, които произвеждат качествени сортове грозде, в това число и тези, които са насочени към биологичното производство, насърчава опазването на околната среда. Модерните технологии и съвременната агротехника щадят природните ресурси и допринасят за тяхното съхранение за поколенията. Мярката ще увеличи дела на лозята, поддържани по методите на биологичното производство, което ще допринесе секторът в страната да се развива спрямо тенденциите за осигуряване на качество, надеждност и ефективност на производството.

Мярка “Инвестиции в предприятия” ще допринесе за подобряване на техническото, технологичното и инфраструктурното състояние на сектора и предприятията в него. По този начин ще се гарантира по-висока производителност на качествени вина и засилване на позициите на винопроизводителите на местния и международен пазар. Модернизацията на винарните в страната ще повиши конкурентоспособността на производството и ще намали загубите от дейността. Бутилирането на повече качествени вина в страната ще подобри избора на потребителите, като им даде достъп до по-голям асортимент на продукти от висок

клас. Техническата обезпеченост на предприятията е фундамента на производството на висококачествени вина. Финансирането на дейностите по марката дава отражение на политиките по опазване на околната среда и създаването на устойчиво управление на енергийните запаси на страната.

Мярка „Застраховане на реколтата“ цели запазването на доходите на производителите на грозде при загуби в продукцията, свързани с природни бедствия, неблагоприятни климатични условия, болести или нашествия от вредители. По този начин ще се осигури относителна стабилност в сектора и производителите ще могат да упражняват своята дейност с по-голяма сигурност, което ще допринесе за полезния отпечатък на производството на винено грозде.

Мярка „Събиране на реколтата на зелено“ цели възстановяване на баланса между търсенето и предлагане на пазара в лозаро-винарския сектор, при възникнали кризисни ситуации, които биха могли да имат краткотраен или дълготраен ефект върху икономическото състояние на гроздопроизводителите в страната. По този начин ще се запази относителната конкурентоспособност на сектора и ще бъде сведено до минимум влиянието на пазарните флуктуации върху отделните производители.

Д. График за въвеждането на мерките:

Изпълнението на програмата се гарантира с разпоредби в националното законодателство за определяне на оптимални конкретни срокове за прием на заявления. Тези срокове се съобразяват с разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейската комисия и на Съвета и Регламент за изпълнение (ЕО) 2016/1150 на Комисията и са в съответствие с Насоките за прилагане на националните програми за подпомагане на лозаро-винарския сектор.

Откриването на прием по мерките от програмата, ще се определя в ежегодно по обновяван график.

Е. Обща таблица за финансиране, подадена във формата от приложение II (да се посочи номерът на ревизията): Ревизия 1, към 30 юни 2019 г.

Ж. Стратегически цели, показатели и количествени цели, които се използват за мониторинг и оценка:

Мониторинг за изпълнението на мерките:

Контролът на изпълнението на договорените и финансирани проекти по мярка „Популяризиране в трети държави“ се извършва от ДФЗ, на 100% от бенефициерите.

Бенефициерите по мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя“ имат задължение да използват инвестицията по предназначение в срок до края на петата календарна година, следваща годината на окончателно изплащане на финансовата помощ.

Бенефициерите по мярка "Преструктуриране и конверсия на лозя" са длъжни да спазват условията за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние в стопанството, за целия период на мониторинг.

Две на сто от финансираните по мярката проекти подлежат на проверки за кръстосано съответствие по реда на Регламент за изпълнение 2014/809. Проверките за кръстосано съответствие се извършват всяка календарна година за цялото стопанство на бенефициера до изтичане на мониторинговия период по мярката.

По мярка “Инвестиции в предприятия” ще се извършва контрол по изпълнението на дейностите, заложи в одобрените проекти чрез проверки на място (ПнМ) от ДФЗ. ПнМ ще се осъществяват преди договориране (текущ контрол), с цел установяване на действителното състояние на предприятието преди сключване на договор с ДФЗ и преди окончателно плащане на финансовата помощ. Бенефициерите ще се проверяват на 100%.

Мониторингът по мярката е със срок 5 календарни години, през които бенефициерът е задължен да поддържа предмета на финансиране работещ и в изправно състояние, така че да може да се проследи ефективността и ефикасността от прилагането на мярката. Проверките в мониторинговия период ще се извършват на случаен принцип, на не по-млако от 5% от финансираните изпълнители.

По мярка „Застраховане на реколтата“ и мярка „Събиране на реколтата на зелено“ контролът ще бъде текущ, чрез извършване на проверки на място след подаване на заявление за подпомагане.

Мониторинг на програмата:

За целта на мониторинга по изпълнението на програмата, за всяка от мерките са заложи количествени цели и индикатори, въз основа на които да се отчетат резултатите от прилагането на програмата.

Мярка за подпомагане	Стратегически цели	Индикатори	Количествени цели	Период на отчитане
Популяризиране в трети държави	Повишаване разпознаемостта и престижа на българските вина със ЗНП/ЗГУ и сортови вина без ЗНП/ЗГУ	Брой на договорирани проекти за популяризиране на вина в трети страни	Договорирани на минимум 6 проекта по мярката	В края на периода

	Засилване на търсенето на български вина със ЗНП/ЗГУ и сортови вина без ЗНП/ЗГУ	Увеличение на износа към трети страни в количествено изражение	Ръст от поне 10% в количеството на изнасяно вино със ЗНП/ЗГУ и сортови вина без ЗНП/ЗГУ за трети страни в края на програмния период 2019-2023 (в хектолитри) спрямо средният обем на износа на същите вина през предходния период	В края на периода
		Увеличение на износа към трети страни в стойностно изражение	Ръст от поне 10% в стойността на изнасяно вино със ЗНП/ЗГУ и сортови вина без ЗНП/ЗГУ за трети страни в края на програмния период 2019-2023 спрямо средната стойност на износа на същите вина през предходния период.	В края на периода
	Увеличаване на участие в схемата на нови бенефициери	Брой кандидатстващи нови бенефициенти, който до момента не са участвали в мярката	Най-малко 1 нов бенефициер, който не е получавал подпомагане в предходните програми	В края на периода
	Отваряне на пазари в нови трети държави	Брой нови трети страни, към които са насочени операциите по популяризиране	Най-малко 3 нови страни (различни от страните обхванати от мярката по предходните програми), обхванати от дейности по мярката през програмния период.	В края на периода
Преструктуриран е и конверсия на лозя	Да се модернизира (подобри състоянието) голяма част от площта на националните лозови масиви	Обща национална площ на лозята	Най-малко върху 50% от подпомогнатите площи да бъдат приложени дейности за подобряване на техниките за управление	В края на периода
		Брой преструктурирани хектари по дейност „подобряване на техниките за управление на лозята		
	Да се подмлади възрастовата структура на лозята в България	Обща национална площ на лозята	Най-малко 8% от общата площ със лозя да бъде преструктурирана (изкореняване и засаждане)	В края на периода
	Брой преструктурирани хектари (изкореняване и засаждане)			
	Да се увеличи делът на площите със сортове винено грозде, подходящо за производството на вино със ЗНП.	Брой преструктурирани хектари с винено грозде, подходящи за производството на вино със ЗНП	Най-малко 20% от преструктурираните площи да са засадени с винени сортове, подходящи за производството на вина със ЗНП	В края на периода

	Да се увеличи делът на площите в райони с производство на вина със ЗГУ	Брой реструктурирани хектари в райони, подходящи за производството на вино със ЗГУ	Най-малко 80% от реструктурираните площи да са в район с производство на вина със ЗГУ	В края на периода
Застраховане на реколтата	Да се подобри управлението на риска и да се повиши адаптивността на лозарските стопанства чрез превенция на загубата на доходи	Брой на земеделски производители, отглеждащи винено грозде	Най-малко 5% от площите в Лозарския регистър	Годишно
		Брой на годишно застрахованите производители на винено грозде		
	Повишена застрахователна активност на производителите на винено грозде	Брой на годишно застрахованите производители на винено грозде	Ежегодно договориране и подкрепяне на минимум 10% нови бенефициери по мярката	Годишно
Инвестиции	Подобряване на технологичната безопасност на винарските предприятия	Брой подадени, одобрени и договориани заявления за подпомагане	Договориране на минимум 60 проекта по мярката	В края на периода
	Повишаване на конкурентоспособността и пазарната адаптивност на предприятията	Количества ежегодно произвеждано вино	10% увеличение на количествата произвеждано вино в края на периода спрямо началото	В края на периода
	Подобряване на енергийната ефективност и намаляване на разхода за енергия	Брой договориани проекти	Минимум 50% от договорианите проекти да включват дейности за подобряване на енергийната ефективност в предприятията	В края на периода
Събиране на реколтата на зелено	Осигуряване на инструмент за възстановяване на възникнал дисбаланс между търсенето и предлагането в сектора	Не приложимо	Не приложимо	Годишно

3. Предприети мерки за осигуряване на правилното и ефективно прилагане на програмата:

Компетентните държавните органи, ангажирани с прилагането и управлението на програмата, предприемат мерки за информиране на заинтересованите страни, възможностите за кандидатстване и изискванията към потенциалните бенефициери. Следят информацията да се предоставя в срок, да е максимално ясна и изчерпателна. В рамките на Постоянна работна група периодично ще се обсъжда изпълнението на програмата, както и възможностите за подобряване с оглед постигане на стратегическите цели.

Контролът по прилаганите мерки от националната програма ще се извършва от Държавен фонд „Земеделие“. На проверка на място подлежат всички бенефициери, преди договориране и преди изплащане на финансовата помощ. През мониторинговия период, проверките на място ще се осъществяват на база риск анализ, като интензитетът е определен за всяка мярка.

Чрез електронните страници на Министерство на земеделието и храните, Изпълнителна агенция по лозата и виното, Държавен фонд „Земеделие“, както и специализирани медии ще се предоставя информация за изпълнението на програмата, както и за графици за прием.

И. Компетентни органи и структури, които отговарят за изпълнението на програмата

1. **Министерство на земеделието, храните и горите**, адрес: София 1606, бул. „Христо Ботев“ №55 , <http://www.mzh.government.bg>;
2. **Изпълнителна агенция по лозата и виното**, адрес: София 1113, бул. „Цариградско шосе“ №125, бл. 1, ет. 3, <http://www.eavw.com/>;
3. **Държавен фонд „Земеделие“**, адрес: София 1606, бул. „Цар Борис III“ № 136, <http://www.dfz.bg/>

Й. Уебсайт, на който са обществено достъпни националните нормативни актове във връзка с програмата за подпомагане:

1. **Министерство на земеделието, храните и горите**, <http://www.mzh.government.bg>
2. **Изпълнителна агенция по лозата и виното**, <http://www.eavw.com/> ;
3. **Държавен фонд „Земеделие“**, <http://www.dfz.bg/>